

ПЛАН РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ПАРАЋИН 2023 – 2028. ГОДИНЕ

Август, 2023. година

САДРЖАЈ

	ПРЕДГОВОР	3
1.	КОНТЕКСТ И ПРОЦЕС ИЗРАДЕ	4
1.1	Методологија израде плана	4
1.2	Фазе процеса развојног планирања	5
2.	ПЛАНСКИ ОСНОВ ИЗРАДЕ ДОКУМЕНТА	7
2.1	Интернационални ниво	7
2.2	Национални ниво	8
2.3	Локални ниво	8
3.	АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА У ОПШТИНИ ПАРАЋИН	9
3.1	Основни подаци	9
3.1.1	Историјски преглед	9
3.2	Институције културе	9
3.3.	Споменици културе	30
3.4	Културне манифестације	39
3.5	Невладина удружења и културно уметничка друштва	41
3.6	Културни туризам	44
3.7	Културна сарадња општине Параћин	45
3.8	Финансирање културе	45
4.	АНАЛИЗА ЗАДОВОЉСТВА И ПОТРЕБЕ ПУБЛИКЕ	48
5.	SWOT АНАЛИЗА	58
6.	ВИЗИЈА	60
7.	ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА И МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА	61
7.1	ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ЦИЉЕВА И МЕРА	74
8.	ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ПАРАЋИН	75
8.1	Спровођење Плана развоја културе општине Параћин	75
8.2	Вредновање постигнутих учинака Плана развоја културе општине Параћин	75
8.3	Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима Плана развоја културе општине Параћин	76
8.4	Ревизија Плана	76

ПРЕДГОВОР

Култура је значајан чинилац идентитета једног друштва и државе, којом се негују везе између прошлих, садашњих и будућих генерација, и обогаћује живот сваког човека. Да би улога културе у друштву била очувана и дошла до изражаја, неопходно је институционализовати и укључити је у процесе креирања јавних политика, како на државном, тако и на локалном нивоу.

Општина Параћин је зато приступила изради Плана развоја културе општине Параћин 2023-2028. године, као једном од основних докумената културне политике наше општине, којим се анализира тренутно стање и постављају циљеви у наредном периоду, али и сагледавају и превазилазе изазови са којима се сусрећу установе, удружења и појединци из области културе.

План Развоја културе општине Параћин 2023-2028. године израђен је у складу са националним законима из области културе, стратешким оквиром Републике Србије, Статутом и стратешким плановима општине Параћин, као и међународним конвенцијама и препорукама.

Председник општине Параћин

КОНТЕКСТ И ПРОЦЕС ИЗРАДЕ

План развоја културе општине Параћин за период 2023–2028. (у даљем тексту План развоја културе) је документ развојног планирања општине Параћин који даје смернице за будући одрживи развој културе као циљно оријентисан, дугорочан и свеобухватан процес. План развоја културе је оријентисан ка стварању одрживог модела који унапређује квалитет културног живота грађана и задовољава културне потребе заједнице.

Израда документа званично је отпочела доношењем Решења о именовању радне групе за израду Нацрта Плана развоја културе у општини Параћин за период 2023 – 2028. године, Број: 02-205/2022-I од 15.11.2022. године, чији су чланови директно учествовали у изради Плана развоја културе. За методологију израде документа, изабрана је Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља.

Радни тим формално је успостављен у следећем саставу:

1. Јелена Видосављевић, помоћник председника општине Параћин, координатор Радне групе,
2. Неда Мандарић, испред Одељења за локални економски развој, заменик координатора Радне групе;
3. Драган Стојановић, директор Културног центра Параћин, члан;
4. Марко Миловановић, испред Културног центра Параћин;
5. Стефана Филиповић, испред Дома омладине Параћин, члан;
6. Владан Вучковић, директор Туристичке организације «Параћин», члан;
7. Аљоша Глигоријевић; директор Регионалног иновационог стартап центра Параћин, члан;
8. Марко Шћепановић, директор Позоришта «Параћин», члан;
9. Биљана Дреноваковић, в.д. директор Библиотеке «Др Вићентије Ракић» Параћин, члан;
10. Бранислав Стојановић, директор Завичајног музеја општине Параћин, члан.

1.1. Методологија израде плана

Процес је започет израдом SWOT анализе и проценом постојећег стања. Ажурирањем података по областима, стекао се увид у трендове и индикаторе у кључним областима културне реалности у општини Параћин.

Модули анализе постојећег стања Плана развоја културе у општини Параћин, обухватили су:

- Основне податке
- Институције културе
- Споменици културе
- Културне манифестације
- Удружења у култури

- Културна сарадња
- Културни туризам
- Финансирање културе

Анализа је обухватила прикупљање информација о актуелном стању општине, односно обраду података из примарних и секундарних извора. У оквиру овог корака, комбинацијом примарног (коришћењем упитника) и секундарног (прикупљањем података из база, установа, докумената), обухваћене су основне анализе културне инфраструктуре, подручја деловања културе и уметности, културна сарадња, манифестације у области културе, финансирање културе и сл.

Обрада података завршена је израдом SWOT анализе за опште стање у култури.

У изради анализе учествовали су представници релевантних установа, организација и општинске управе, као и чланови радне групе.

Након завршетка овог процеса прешло се на наредне кораке: дефинисање визије и утврђивање циљева и мера.

Визија развоја културе општине Параћин усмерена је ка ставу заједнице и о томе какво је виђење културног живота града у наредних пет година.

У процесу дефинисања циљева и мера на бази стубова одрживог развоја формиране су неформалне тематске радне групе које су активно учествовале у заједничким активностима на одржаваним радионицама и била у комуникацији путем имејла и телефона.

Циљеви се утврђени тако да буду специфични, мерљиви, достижни, реални и временски одређени, а на нивоу сваког циља дефинисани су показатељи исхода. Направљена је и веза са циљевима одрживог развоја и Агендом 2030, односно, урађена је локализација циљева и индикатора циљева одрживог развоја.

Мере су дефинисане ради остварења циљева кроз средњорочни временски интервал, различите су по својој врсти и начину деловања, а за остварење постављеног циља потребна је реализација једне или више мера.

Дефинисање оквира за праћење, евалуацију и извештавање са структуром одговорности је завршни корак у изради документа и састојао се у дефинисању активности и одређивању одговорности за спровођење Плана развоја културе општине Параћин.

На крају, последња фаза обухватила је израду средњорочног Акционог плана и усвајање Нацрта плана развоја културе општине Параћин 2023-2028.

1.2. Фазе процеса развојног планирања

Израда Плана развоја културе општине Параћин је континуиран процес састављен из више сукцесивних фаза од којих је свака проистицала из претходне. Пролазећи поступно кроз сваку, дошло се до крајњег циља - финалног документа.

Процес развојног планирања је сачињен од следећих фаза:

- Контекст и процес израде
- Плански основ израде документа

- Акциони план развоја културе општине Параћин

2.ПЛАНСКИ ОСНОВ ИЗРАДЕ ДОКУМЕНТА

Процес израде Плана развоја културе општине Параћин 2023-2028. године, усаглашен је са међународним документима, са законодавством Републике Србије, стратешким документима Републике Србије и са правном регулативом Општине Параћин.

1.3. Интернационални ниво

Агенда одрживог развоја 2030

Агенда одрживог развоја 2030, је универзална стратегија којом се од држава потписница очекује да мобилишу све ресурсе како би циљеви били остварени до 2030. године. Влада Републике Србије директно је учествовала у развоју и писању Агенде одрживог развоја 2030, која има 17 циљева, а циљеви Плана развоја културе општине Параћин, усаглашени су са циљевима: 4) Квалитетно образовање, 9) Изградити отпорну инфраструктуру, промовисати инклузивну индустријализацију и подстицати иновације, 10) смањити неједнакост унутар и између држава, 11) Одрживи градове и заједнице, који укључује напоре да се заштити и очува светска културна и природна баштина, 12) Одговорна потрошња и производња и 17) Партнерством до циља, који се односи на партнерства, међународну сарадњу, промовисање јавно-приватних и партнерстава са цивилним друштвима.¹

Нова европска агенда за културу

Током израде Плана развоја културе општине Параћин, водило се рачуна о стратешком оквиру Европске комисије постављеном у документу Нова европска агенда за културу, где је препорука решавања уобичајених проблема и културе кроз а) промоцију културних различитости, б) промоцију интеркултурних дијалога и инклузивности, в) креативне индустрије, д) промоцију вештине и све већег броја мобилности, д) обнављање и заштиту културног наслеђа и мобилност колекције, ф) промоцију међународне сарадње и г) развој статистичких база података како би се осигурала мерљивост напретка и утицаја одређеног културног сектора.²

Циљеви Плана развоја културе општине Параћин усклађени су и са одредбама УНЕСКО-ових конвенција; Конвенције о заштити нематеријалног културног наслеђа, Конвенције о заштити светске културне и природне баштине и Конвенције о заштити и промоцији различитости културних израза.

1.4. Национални ниво

На националном нивоу, План развоја културе општине Параћин 2023-2028, усаглашен је са Законом о култури РС, Законом о планском систему РС,

¹ Уједињене нације, *Агенда 2030./Циљеви одрживог развоја*, UNDP Serbia, 2015, Доступно на: <https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/sustainable-development-goals.html>

² Европска комисија, *A New European Agenda for Culture*, 2018, стр. 3-10, Доступно на: https://www.cultureinexternalrelations.eu/cier-data/uploads/2018/06/commission_communication_-_a_new_european_agenda_for_culture_2018.pdf

Стратегијом развоја културе Републике Србије од 2020. до 2029. године, Стратегијом развоја туризма Републике Србије за период 2016-2025.

Закон о култури Републике Србије

На националном нивоу, израда документа усклађена је са Законом о култури (Сл.гласник РС, бр. 72/2009, 13/2016, 30/2016 – испр. и 6/2020) и начелима културног развоја (чл. 3), укључујући очување културног и историјског наслеђа, слободу изражавања у културном и уметничком стваралаштву, заштиту и унапређење културне разноликости и јачање интеркултурног дијалога, јачање капацитета културе и њених веза са другим областима, и сл. Овим законом предвиђено је и да се јединица локалне самоуправе стара о задовољавању потреба грађана у култури на својој територији и доноси план развоја културе у складу са законом и Стратегијом развоја културе Републике Србије (чл.7).³

Закон о планском систему Републике Србије

План развоја културе општине Параћин, усаглашен је и са Законом о планском систему Републике Србије (чл. 9) по ком се план развоја доноси на период од најмање седам година и усваја га скупштина ЈЛС и садржи анализу постојећег стања, визију, циљеве и опис одговарајућих мера.⁴

Стратегија развоја културе Републике Србије

План развоја културе општине Параћин, усаглашен је са Стратегијом развоја културе Републике Србије од 2020. до 2029. године, са њеним циљевима и приоритетима и усмерен је ка развоју и унапређењу институционалних капацитета, ка развоју инфраструктуре, кадрова, међународне сарадње, међуресорне сарадње, ка културном наслеђу, савременом стваралаштву, итд. План развоја културе општине Параћин усаглашен је и са дефинисаним мерама у складу са потребама на нивоу општине Параћин.⁵

1.5. Локални ниво

Поред докумената на националном нивоу, *План развоја културе општине Параћин*, усаглашен је и са Статутом општине Параћин, Планом развоја општине Параћин 2021-2027, а усклађује се и са документима који се паралелно израђују.

План развоја општине Параћин 2021 – 2027. Приоритетни циљ 2: Бољи живот и благостање за све становнике општине свих генерација, предвиђа мере 2.1. *Даљи развој друштвене инфраструктуре* и 2.2. *Јачање друштвених капацитета и стандарда и социјална инклузија.*

³ Службени гласник Републике Србије, *Закон о култури*, Сл.гласник РС, бр. 72/2009, 13/2016, 30/2016 – испр. и 6/2020., Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_kulturi.html, [Пристапљено 05. априла 2021.]

⁴ Службени гласник Републике Србије, *Закон о планском систему Републике Србије*, Сл. Гласник РС, бр.30/2018., Доступно на: <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>.

⁵ *Стратегија развоја културе Републике Србије 2020.-2029.*, Доступно на: <https://www.kultura.gov.rs/extfile/sr/3993/strategija-razvoja-kulture-od-2020--do-2029-godine.pdf>.

2. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА У КУЛТУРИ У ОПШТИНИ ПАРАЋИН

3.1. Основни подаци

Општина Параћин је раскрсница Европе. Лежи на 156. километру међународног ауто-пута Е-75 ка Нишу и Блиском истоку, на почетку међународног пута Е-761 за Зајечар и Бугарску, на прикључку за саобраћајницу Е-760 ка Крушевцу, за Црну Гору и Хрватску. Удаљеност Параћина од Ниша 80 км а од Јадранског мора 500 км. Параћин се налази у центру Србије, на раскршћу неколико важних путева, према северу је правац за Београд и даље за Мађарску, према истоку је пут за Зајечар и даље према Блиском истоку, на југу је пут према Нишу и даље према Грчкој а на западу је према Краљеву и даље према Босни и Црној Гори. Ово подручје је и раније било веома густо насељено. У прошлом веку вероватно најгушће у Србији. Томе је допринео и Цариградски друм који је овуда пролазио и представљао најважнију саобраћајницу тога времена.

3.1.1. Историјски преглед

Параћин као насеље основали су Римљани под називом Сармантес на Војничком путу (Виа милитарис), најпре као станицу за замену уморних коња. Од давнина је на раскрсници путева којима су промицале многе војске и освајачи: Келти, Авари, Словени, Римљани, крсташи, Турци, Немци... Први пут се насеље Параћин помиње у Повељи кнеза Лазара из 14. века, највероватније 1375. године. Овом Повељом он дарује манастиру св. Атанасија и трг Паракинов брод. Параћин је као варош са тргом добио назив по скелецији Грку и прелазу-броду преко реке (Паракинов брод).

Општина Параћин захвата део богатог и плодног Средњег Поморавља, територија општине Параћин се спушта од Кучајских планина на истоку према Великој Морави на западу испресецана токовима река Црнице и Грзе. Сам град лежи на 130 м надморске висине, 4 км удаљености од реке Велике Мораве и на обалама Црнице. На 156 км је удаљености од Београда, идући међународним ауто-путем Е-5, јужно ка Нишу. Према попису из 1896. године варош Параћин имала је 5486 становника, док је у селима среза живело 23 800 становника. Данашњи број становника по попису из 2022. године је 46103. Прво познато насеље настаје у раној праисторији пре 8000 година. Са прекидима овде живе и пролазе разне етничке популације Трибали, Сармати и Римљани. Убрзо се овде настањују и Словени са насељима од XI до XII века.

3.2. Институције културе

Општина Параћин је оснивач 5 установа културе:

- Позоришта „Параћин“,
- Завичајног музеја,
- Библиотеке „Др Вићентије Ракић“,
- Културног центра „Параћин“ и
- Дома омладине.

Према достигнутом нивоу у обављању делатности, а такође и по значају, ове установе превазилазе локалне оквире.

Општина Параћин финансира и бројне манифестације сваке године. Културна манифестација, која заузима посебно место, је Сисевачка ликовна колонија која

сваке године окупља еминентне сликаре и вајаре. Захваљујући обавези уметника да по један свој рад оставе општини Параћин, фонд Сисевачке ликовне колоније садржи скупцену збирку слика и скулптура најпознатијих, некада југословенских, а у скорије време српских уметника.

Табела 1. Преглед институција које се баве културном делатношћу

Назив институције	Опис делатности	Година оснивања
Позориште Параћин	Извођачка уметност	1926.
Завичајни музеј	Делатност музеја	1978.
Библиотека „Др Вићентије Ракић“	Библиотечко-информациона делатност	1861.
Културни центар	Култура	1990. / 2004.
Дом омладине	Култура	2016.

3.2.1. Градска народна библиотека „Др Вићентије Ракић“

Библиотека у Параћину је основана 1861. године као Прва параћинска читаоница. Своје корене има у Читалишту - удружењу грађана које је тада бројало 110 чланова. У почетку као читаоница у фонду је имала 50 књига. Она је вероватно престала да ради ратне 1876. године. Тек 1920. године обнавља се традиција библиотека овог типа оснивањем "Касине и читаонице" која ради до 1939. године.

Маја 1948. основана је "Градска народна библиотека", а одлуком градског народног одбора из 1967. године формирана је као Народна библиотека са задатком да прикупља, обрађује, чува и даје на коришћење библиотечки материјал.

Библиотека је добила име по педагогу др Вићентију Ракићу (1881-1969)

За **споменик културе** Зграда библиотеке у Параћину проглашена је 27. новембра 1984. године.

Данас, као јавна библиотека обављања библиотечко-информациону делатност, прикупља, обрађује, чува, представља и даје на коришћење библиотечко-информациону грађу и изворе; води завичајну збирку, учествује у изради заједничких каталога и база података; израђује каталоге, библиографије и друге информационе изворе; спроводи културно-образовне програме и издавачку делатност. Библиотека „Др Вићентије Ракић“ свој рад организује преко следећих одељења и служби: Одељења са рад са одраслим корисницима у чијем саставу је и читаоница периодике и фонд стручне књиге, Одељења за рад са децом са читаоном, Одељења завичајне збирке са фондом старе и ретке књиге, Одељења за набавку и обраду библиотечко-информационе грађе, Одељење општих и помоћних послова, Службе за културно-образовну и издавачку делатност и Информациона служба са електронском читаоном.

Претходних година Библиотека у Параћину приновила је свој фонд нешто испод стандардног обима са тенденцијом смањења куповине књига из године у годину.

Приказ допуњеног фонда библиотеке:

Година	Број књига	Процената од Стандарда
2015.	3.821	85%

2016.	3.719	83%
2017.	2.941	65%
2018.	2.262	50%
2019.	2012	
2020.	2472	55%
2021.	3560 (2757 наслова)	

Приказ средстава добијених за откуп

Година	Буџет Општине	Буџет Републике	Сопствених прихода	Укупно
2018.	450.000,00	548.315,78	190.810,84	1.189.126,62
2019.	242.086,75	580.899,86	140.672,65	963.569,26
2020.	299.975,67	590.371,65	24.697,65	915.044,97
2021.	300.000,00	625.356,40	185.334,70	1.410.091,10

Средства опредељена за набавку књига су изразито недовољна.

Библиотека је у процесу дигитализације завичајне грађе. Дигитализована је најпре стара завичајна периодика "14 Дана", "Лепша страна света", "Наше стакло" и "Наше стакло - информатор". Међу дигитализованом грађом су и 32 монографске публикације. На тај начин део културног наслеђа Параћина учињен је доступнијим корисницима

Врста програма / Презентације, јавне наставе, сусрети литератних секција, креативне радионице, изложбе.....		
Кратак опис програма	Циљна група	Број посетилаца
Прича до приче и књига ниче: Обележавање Међународног дана Дечије књиге кроз ликовне и литерарне радионице.	Деца предшколског узраста и млађи основци 1-4 разред	Групне посете: вртићи 6; школе 11
Како написати причу: креативна радионица	Старији основци	20
Прваци у свету књига: Упознавање са радом установе, развијање културе читања; Бесплатно чланство.	Ученици првог разреда основних школа у Параћину	140
Дечија недеља у библиотеци: Право на књигу и читање као једно од дечијих права.	Деца предшколског узраста и млађи основци 1-4 разред	Групне посете: вртићи 8; школе 7
"Ја волим азбуку": креативна радионица калиграфије поводом Савиндана (под руководством професора Срећка Здравковића)	Старији основци и ученици средњих школа	90
"Свети Сава између великих сила: Византије, Угарске и Бугарске": предавање Живојина Андрејића, историчара уметности.	Грађани Параћина, професори и ученици средњих школа.	30
Где је слово – ту је књига: креативне радионице	Деца ПУ "Бамби"	Групне посете: 4
Зимовање у библиотеци: креативне радионице за основце	Деца предшколског узраста и млађи основци 1-4 разред	40
"Језичко и фолклорно наслеђе Параћинског поморавља": радионица поводом обележавања	Ученици Технолошке школе – лингвистичка	30

Дана матерњег језика	секција проф Зорице Ивановић	
"Сва та деца": изложба уметничких фотографија Маје Стошић Поводом Дана жена	Грађани Параћина, чланови Фото кино клуба Параћин	120
Трибина: "Ми имамо само речи": Светски дан поезије	Ученици Гимназије и Технолошке школе	40
50. Општинска смотре рецитатора "Песнице народа мог"	Млађи, старији основци, средњошколци и њихови ментори; 42 такмичара, 12 ментора	50
"Начин живљења" Дејана Станисављевића: представљање књиге поезије	Грађани Параћина	60
Ноћ музеја: изложба <i>Календар српска победа из 1915. године Косте Хаџи Видојковића</i> , првог штампара и књижара из Параћина уз стручно вођење публицисте Ђорђа Петковића	Грађани Параћина, Ученици средњих школа	150
Традиција као инспирација: радионица путовања вуне са УГ Штит	Ученици Технолошке школе	30
21. Ђачка ликовна колонија. Три секције: сликарска, иконописачка и графичка. Циљ: унапређење рада са талентованом децом и развијање система неформалног образовања.	Талентована деца из Параћина и осталих градова Србије (бирани конкурсом – 30)	34
"Мутант у возу", први роман Тадије Чалуковића - промоција	Грађани Параћина, Ученици средњих школа	25
"Стоп насиљу над женама": радионица у сарадњи са СКОР-ом	Грађани Параћина, Ученици средњих школа	30
Изложба новогодишњих честитки: оригинални радови ученика ОШ "Радоје Доманови", ментор професор Срећко Здравковић	Грађани Параћина	150
Читамо са првацима: радионица. Читање и разговор о прочитаном са циљем да се деци помогне да јасније изразе себе, своја осећања, доживљаје, потребе, жеље.	Прваци ОШ "Стеван Јаковљевић"	30
Креативна радионица калиграфије поводом Савиндана "Ја волим азбуку" водио Жарко Станковић.	ученици Технолошке школе у Параћину.	60
Слике, цртежи, графике: прва самостална изложба Анастасије Станковић, ученице Уметничке школе у Нишу, бившег учесника Ђачке ликовне колоније.	Грађани Параћина, Ученици средњих школа	150
Где је слово ту је књига. Креативне радионице са децом из ПУ Бамби.	Деца ПУ "Бамби"	Групне посете: 5
Зимовање у библиотеци: Креативне радионице за основце.	Ученици ОШ	25
Дана матерњег језика Лингвистичка секција Технолошке школе из Параћина уз стручно вођење професорке Зорице Ивановић представила је зборник Фреквенцијски речник школске лектире. (издање БПАР)	Ученици средњих школа, професори језика и књижевности	50

Прва самостална изложба цртежа и колажа "Фрка" Невене Танасковић, студента 4. године Ликовне академије у Београду.	Грађани Параћина	200
Књижевно вече "Дневник поетике" ученика и професора Економске школе	Ученици и професори средњих школа	50
Изложба шешира ученика ОШ "Радое Домановић" и професора ликовне културе Срећка Здравковића.	Грађани Параћина	120
Изложбом књига "Прича до приче и књига ниче" обележен Међународни дана књиге за децу.	Ученици ОШ	60
51. Општинска смотра рецитатора "Песниче народа мог"	Млађи, старији основци, средњошколци и њихови ментори; 42 такмичара, 12 ментора	50
МЛАДИ ДОЛАЗЕ! Обележен Светски дан књиге и ауторских права. Чланови Књижевног клуба измењивали су искуства са младим ауторима.	Ученици, студенти, слободни уметници	20
Светски дан поезије са члановима удружења Књижевног клуба "Мирко Бањевић"	Ученици средњих школа	30
ЛЕГАТ ДР ВИЋЕНТИЈА РАКИЋА (1881-1969) У НОЋИ МУЗЕЈА 2019 – изложба	Грађани Параћина	50
Изложба фотографија "Подршка" Петра Спасића, ученика 4. године Гимназије	Грађани Параћина	100
Изложбе колажа насталих од цртежа и скица насталих на ЂЛК у последњих десет година	Грађани Параћина	60
22. Ђачка ликовна колонија Параћин-Грза 2019 - 34 учесника бираних конкурсом. Основни циљ Колоније је остваривање права на образовање и културу деце и омладине, едукација кроз ликовно и литерарно изражавање, подстицање и развијање ђачке креативности, препознавање и усмеравање талената као и промоција града Параћина у другим културним срединама.	Талентована деца из Параћина и осталих градова Србије (бирани конкурсом)	34
"Како да нацртам кад не удем: цртање је лековито", радионица илустрације са песником Мошом Одаловићем.	Учесници ЂЛК, педагози	40
Изложба радова насталих на 22. Ђачкој ликовној колонији.	Грађани Параћина	150
Промоција књиге "Од А до Ш"/ Слободанке Радић (издање БПАР)	Грађани Параћина	70
Књига, читање и образовање: право сваког детета! – радионица са ученицима првог разреда - Дечија недеља	Млађи основци	90
Креативна радионица "Обуци књигу" за ученике основних школа – чување традиције старих заната и неговање културе односа према књизи у сарањи са УГ Штит	Млађи и старији основци	60
Радионица "Читање књига тренира мозак" ученици 2 разреда ОШ "Стеван Јаковљевић	Млађи основци	30
"Негујмо српски језик" у библиотеци – радионица са предшколцима	Предшколци	60
Промоција романа "Мила" Слађане Цветковић Станимировић у сарадњи са Књижевним клубом	Грађани Параћина	25

"Мирко Бањевић"		
Представљање књиге Марија Милосављевића "Успон" , добитника награде "Пегаз" за 2019. годину	Грађани Параћина	80
Књижевно вече: сећање на песникињу Гордану Миљковић	Грађани Параћина	50
Изложба новогодишњих честитки ученика основне школе "Радоје Домановић", ментор професор ликовне културе, Срећко Здравковић	Грађани Параћина	150
Књижевне вечери Савеза књижевника у отаџбини и расејању – Нови Сад, Огранак Параћин – једном месечно	Грађани Параћина	20
Радионице креативног писања за средњошколце. Ментор Милена Вучковић, песник (сваке суботе)	Талентовани ученици срењих школа	5
Радионица "Како расту библиотеке"	Ученици 3. разреда	20
Правилна исхрана део културе здравог живота – радионица	деца из Вртића Плави зец	20
Уз библиотеку се лепше и сигурније расте: Библиотека у вртићу	посета Вртићу "Коливри"	30
Час француског језика уз Сартрово дело "Иза затворених врата"	Ученици економске школе	30
Групна изложба радова ученика Гимназије Параћин	Ученици средњих школа	100
"Анима" / Слободанка Радић Боба - промоција	Грађани Параћина	50
"С ове стране реке" / Милена Вучковић - промоција	Грађани Параћина	50
Прва колективна изложба Атељеа "Солидно": Припрема, позор ... сад! Петнаест младих аутора добило је прилику да се представи љубитељима ликовне уметности у Параћину.	Грађани Параћина	90
Представљање албума "Галеријско употребно и уникатно стакло: моја прва љубав - стакло", Србобрана Килибарде (издање библиотеке)	Грађани Параћина	30
У сусрет јубилеју, стогодишњици рођења Душана Радовића! – радионица	Ученици прве године Гимназије Параћин	30
Обележавање Вукове недеље	Деца ПУ "Бамби"	30
ВОЛЕ ДА ЧИТАЈУ! Месец књиге са првацима!	Прваци ОШ "Момчило Поповић"	60
ЛЕКТИРА НИЈЕ БАУК ! Читање стихова Љубивоја Ршумовића и разговор о прочитаном!	ученици четвртог разреда ОШ "Момчило Поповић"	50
Лепота различитости! Разговор са писцем. Сусрет ученика четвртог разреда ОШ "Момчило Поповић" и аутора "Жарка Бубамара", Биљане Станисављевић	ученици четвртог разреда ОШ "Момчило Поповић"	60
КЊИГА ДЕТЕТУ ТРЕБА ДА РАСТЕ ДО НЕБА! Наставак Дечије недеље. Истраживаче Колибриће занимали су бродови, посебно Титаник.	Деца из вртића "Колибри"	20
Радионица: Први сусрет са библиотеком - дечија права - Дечија недеља	Ученици из Давидовца и Главице (истурена одељења ОШ "Стеван Јаковљевић"	30
Дечија енергија, радозналост, креативност,	Прваци ОШ "Стеван	30

искреност, радост, ведрина = ДЕЧИЈА НЕДЕЉА	Јаковљевић	
"Није да се хвалим ..." књигом прича о пужевима средња група вртића "Колибри" Дечија недеља може да почне! "Библиотека као трећи васпитач" у Дечијој недељи	Средња група вртића "Колибри"	20
Представљени Лингвистички огледи средњошколаца / Зорица Ивановић · Књига огледа чланова Лингвистичке секције Технолошке школе издање је Библиотеке Параћин. Радови у овој књизи овењчани су првом републичком наградом на такмичењу лингвистичких секција.	Грађани Параћина; ученици средњих школа.	50
"Имамао обавезу деци читати наглас" - радионица	Деца ПУ "Бамби"	20
Радионица: ЧИТАЊЕ, ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, КУЛТУРА, ПРАВОПИС, ПИСМО, Обележавање Међународни дан писмености .	Ученици Гимназије	10
Самостална изложба фотографија Невенка Милојковић "ПЕЈЗАЖИ МОГА КРАЈА" у оквиру Међународног фестивала фотографије "САРМАТЕС 2022".	Грађани Параћина	100
Пројекција фотографија "Петрус" у оквиру Првог међународног фестивала фотографије у Параћину "Сарматес" "	Грађани Параћина	50
Међународна изложба уметничких фотографија "Морава" у виду пројекције и представљање Првог међународног фестивала фотографије у Параћину "Сарматес"	Грађани Параћина	60
Изложба "Пренос културних вредности кроз фотографију" - 30 фотографија аутора из четири државе – Тирске, Србије, Северне Македоније и Албаније.	Грађани Параћина	100
Библиотека и друштвене мреже – презентација мастер рада Анђеле Милуновић – Обележавање Светског дана младих	Грађани Параћина	20
Радионице Дреновачког клуба младих у Библиотеци Параћин! Окуларова Летња школа за младе: "Не оклевај, прикључи се!"	Ученици средњих школа	20
Први модул: вештине комуникације	Ученици средњих школа	15
Други модул: пословне способности	Ученици средњих школа	20
Трећи модул: управљање временом и постављање циљева.	Ученици средњих школа	15
Представљање књиге "Поморски војвода - Илија Гојковић" Младена Стевића, официра у пензији (издање Библиотеке)	Грађани Параћина	30
Изложба ликовних радова "Филм нашег детињства" , ученика 4. разреда основне школе "Стеван Јаковљевић"	Грађани Параћина	100
Позоришна представа "Мини матуранти" ученика четвртог разреда учитељице Тање Спасић из ОШ "Стеван Јаковљевић"	Грађани Параћина	50

Жамор учионице у библиотеци! Ученици првог разреда школе "Стеван Јаковљевић", провели су цео школски дан у Библиотеци, са својом учитељицом Јеленом Вукобратовић, где су поред осталих активности читали песме Јована Јовановића Змаја и упознавали се са ликом и делом највећег српског песника. Наставило се решавањем задатака из математике и систематизацијом наученог о биљном свету уз коришћење енциклопедија.	Прваци ОШ "Стеван Јаковљевић" Параћин	25
ИСТРАЖИВАЧИ НА ДЕЛУ! Истраживачи из вртића Колибри тражили су одговоре на питање како се путовало некад а како данас.	Средња група вртића "Колибри"	25
МОЋ КУЛТУРЕ! БИБЛИОТЕКА У НОЋИ МУЗЕЈА Промоција фототипског издања књиге Косте Хаџи Видојковића "Катастрофа Параћина" (издање БПАР) Историчар Срђан Мишковић надахнуто говорио о фототипском издању књиге Косте Хаџи Видојковића "Катастрофа Параћина". Представљање дигитализоване завичајне збирке БПАР (Драган Бајчета)	Грађани Параћина	50
"МОЈА ИГРА" Василија Шћепановић У Галерији "У пролазу" Библиотеке "Др Вићентије Ракић" отворена изложба ликовних радова Василије Шћепановић, ученице другог разреда ОШ "Ђура Јакшић".	Грађани Параћина	100
Шта читамо? Улога библиотеке у образовању. Радионица са ученици 3/2 економске школе	ученици 3/2 економске школе	25
НЕ ЗАБОРАВЉАМО! Изложба радова инспирисаних јасеновачким страдаљницима монахиње Марије на платоу испред Библиотеке "Др Вићентије Ракић" у Параћину	Грађани Параћина	300
Пролећно читање на тргу "Др Вићентије Ракић". Поводом Међународног дана књиге и ауторских права чланови КК "Мирко Бањевић" у сарадњи са Библиотеком и Технолошком школом у акцији Књига на дар , поделили књиге присутним ученицима. Осим даривања књига аутори су казивали стихове и размењивали књиге. Међу учесницима били су и драги гости из Крушевца и Ћуприје.	Грађани Параћина Чланови КК "Мирко Бањевић" Ученици Технолошке школе	50
53. општинска смотре рецитатора "ПЕСНИЧЕ НАРОДА МОГ"	Млађи, старији основци, средњошколци и њихови ментори; 42 такмичара, 12 ментора	50
Изложба витража (70) ученика ОШ "Радоје Домановић" и друге године Гимназије Параћин уз менторство професора Срећка Здравковића.	Грађани Параћина	100
Промоција књиге Завичајног аутора Мирослава Димитријевића "Енциклопедија старих српских насеља"	Грађани Параћина	20
НЕК ТРАЈУ ДАНИ ДЕЧЈЕ КЊИГЕ!	Ученици 3. и 4.	50

Радионице са предшколцима и млађим основцима	разреда ОШ "Бранко Радичевић" из Поповца; прдшколци ОШ "Ђура Јакшић"	
Представљање књиге поезије "Ђаво и друге наше животне приче" Марка Антића Обележавање 10 година постојања Књижевно-уметничке асоцијације "Артија"	Грађани Параћина	30
12. Самостална изложба уметничке фотографије "Балерина – васпитање, игра и уметност"	Грађани Параћина	100
Радионица "Као моја мама" : проф. Зорица Ивановић, фотограф Маја Стошић, гости (поводом Дана жена)	Технолошка школа, ученици 2 разреда	60
Национални дан књиге у Библиотеци у Параћину – разговор завичајних писаца и корисника Одељења одраслих.	Грађани Параћина	20
Радионицом "Ако имаш шта да кажеш, реци" обележен Међународни дан матерњег језика . Радионицу водила мр Зорица Ивановић.	ученици Технолошке школе у Параћину	30
Обележен Светски дан читања наглас : Радионицу водила Љиљана Стеванић и Алексина Ђорђевић	деца предшколског узраста	20
Обележен Савиндан : изложба књига из фонда библиотеке; бесплатан упис у библиотеку.	Деца школског узраста	50

У сарадњи са школама организујемо презентације фондова Библиотеке, јавне еактивне наставе, сусрете литерарних секција и креативних радионица, као и сусрете драмских дружина предшколаца и основаца. Радионице о језику: *Језичке недоумице, Занимљива граматика, Приче о речима, Зашто кажемо*. Сарадња са предшколском децом - вртићима остварује се преко колективних посета и упознавања малишана са радом библиотеке. Акција Први сусрет са библиотеком за старије васпитне групе из вртића, свечани пријем ђака - првака у чланство Библиотеке, јавни часови за ученике нижих разреда основних школа под називом "Наши песници" и "Треба знати" и даље остају преовлађујући облици рада. Циљне групе дечијег одељења су не само предшколци, ученици до 13 година, већ и деца са посебним потребама, родитељи и други чланови породице, као и одрасли који раде са децом. Обележавање значајних датума: литерарно-ликовни конкурс поводом дана Светог Саве, 21. фебруар - Дан матерњег језика 28. фебруар - Национални дан књиге 21. март - Светски дан поезије, 2. април - обележавање Међународног дана дечије књиге 23. април - Светског дана књиге и ауторских права, 16. мај - Ноћ музеја - презентовање завичајне периодике, Светски дан језика 26.09, обележавање Дечије недеље - прва недеља октобру, Сајам књига - октобар, Новогодишњи програм за децу (Традиционална изложба новогодишњих честитки - оригиналних дечијих радова уз пригодан програм)

Најважнији пројекат који је реализован претходних година:

Назив пројекта: Атријум 2015 - централно двориште културе у Параћину

Циљеви пројекта су:

- Добијање креативног мултифункционалног простора од 200 м²,
- Подршка организацијама и појединцима који представљају независне актере савремене културе у Параћину
- Богаћење културне понуде иновативним садржајима.

- Проширење асортимана и квалитета услуга које библиотека пружа.
- Повећање свести младих о потреби очувања културног наслеђа
- Развијање капацитета младих да учествују у активностима које доприносе изградњи бољег друштва
- Оснаживање младих да добијена теоријска знања о истраживачкој методологији примене у пракси
- Пружање могућности младима да кроз креативне радионице развију своје креативне потенцијале
- Остваривање дуготрајног партнерства између библиотеке „Др Вицентије Ракић“, уметничке организације „Артија“ и “Татлин”

Након пројекта, очекује се да ће 20-оро младих који су директно укључени у све активности пројекта бити оснажени и подстакнути да се путем волонтерских ангажмана активно укључе и допринесу променама које воде расту у развоју њихове локалне заједнице.

Постигнути резултати:

Обновљен је важан културни простор у граду. Кроз коришћење овог простора обезбеђена је подршка организацијама и појединцима који представљају независне актере савремене културе у Параћину и обogaћена је културна понуда иновативним садржајима. Уместо запуштеног, за јавност затвореног простора без садржаја који тавори у центру града добили смо алтернативни простор за изложбе, конференције, трибуне, радионице, музичке и сличне догађаје.

Партнери: Књижевно уметничка асоцијација "Артија", Параћин, Технолошка школа Параћин, ученици друге године са професором Зорицом Ивановић, Студенти ликовне академије: Сара Масникоса, Александар Станојевић, Марина Живановић, Млади ликовни ствараоци из Параћина ученици Гимназије и уметничких школа у Нишу и Београду, Учесници 18. Бачке ликовне колоније са педагозима и психологом

Година реализације: 2015

Буџет пројекта - Средства ЦРХ: 361.265,10 дин

Средства по финансијском плану Библиотеке: 73.054,90 дин

Простор: недовољан, а постојећем је неопходна санација. Простор којим Библиотека, располаже не пружа стандардне услове за рад и даљи развој Библиотеке. Библиотека ради у око 445 м² простора. У библиотечке сврхе користи се само 350 квадрата, остало је нефункционални простор (ходници и хол који користи и Музичка школа). То је недовољан простор за организацију и расположиви простор је недовољан како у односу на стварне потребе библиотеке, тако и у односу на одредбе националних стандарда за народне библиотеке. Са друге стране, Библиотека је принуђена да искористи сваки простор за постављање полица, затворених витрина попут ходника, степеништа, а у функцију је стављен и улаз у Библиотеку који се користи за изложбе. Решавањем проблема простора омогућило би се Библиотеци нормално функционисање и обављање Законом предвиђених функција. За даљи развој библиотечких одељења и служби неопходно је Библиотеци обезбедити **додатни простор** јер она нема адекватан читаонички простор, као ни простор за правилан смештај збирки и рад одељења периодике. Библиотеци је потребан простор за учење на даљину, за групни рад са децом, као и сала за јавне приредбе.

Техничка и комуникациона опрема је недовољна. Опредељена средства за набавку опреме су скромна тако са свака принова не успева много да унапреди делатност, већ само замењује ону превазиђену а нужну за пословање.

У току 2022. године, у Библиотеци је радило укупно 12 радника од чега 7 радника распоређено на стручним библиотечким пословима.

У погледу маркетинга, установа има лого, као и препознатљиво визуелно решење промотивног материјала, као и да се потенцијалној публици представља кроз различите видове промоције. На првом месту, своје програмске активности представља путем интернета, односно социјалних мрежа, плаката, реклама на радију, реклама у штампаним медијима, као и флајера, с обзиром да има развијену сарадњу са локалном штампом, радијом и регионалном телевизијом.

3.2.2. Завичајни музеј „Параћин“

Завичајни музеј „Параћин“ основан је одлуком Скупштине општине Параћин 1975. године као Установа културе, са задатком да прикупља, научно обрађује, штити, чува, излаже и публикује покретна културно историјска добра.

Основна делатност Музеја је чување и заштита покретних културних добара. С тим у вези врши се обрада, анализа, конзервација и чување предмета из музеја. Музеј активно учествује у археолошким истраживањима на територији наше општине. Што се тиче презентације, поред публиковања, у Музеју се организују изложбе, предавања, презентације, промоције. Организују се манифестације и различити културни догађаји. Музеј сваке године организује манифестацију Музеји за 10 у време Ноћи Музеја са неколико изложби, предавања и радионица. Поред ове манифестације Музеј је претходних година организовао и манифестације, Бранкови дани, Скуп староверменских возила, Фестивал археолошког филма, у зависности од финансијских могућности. Сваке године поред неколико изложби из фондова наших збирки, организујемо и гостујуће изложбе, а и наше изложбе често гостују другим установама.

Остварена је сарадња са великим бројем музеја и сродних установа културе из целе државе. На различитим пројектима музеј је сарађивао и са другим организацијама, пре свих, Археолошким институтом из Београда са којим вршимо археолошка истраживања локалитета у Дреновцу претходних 20 година, Републичким заводом за заштиту споменика културе и Заводом за заштиту споменика културе из Крагујевца, Математичким институтом, Етнографским институтом, Филозофским факултетом, Економским факултетом као и бројним организацијама из цивилног сектора. Поред домаћих, наш музеј је учествовао и у пројекту Креативне Европе са неколико иностраних партнера из Шпаније, Немачке, Мађарске и Холандије. Такође организовали смо међународни форум посвећен стаклу на Економском факултету са бројним међународним учесницима.

Нарочито добра сарадња остварена је са надлежним Министарством културе преко којег сваке године музеј добија наменско финансирање за најразличитије пројекте.

У периоду 2018-2022 организовано је преко 100 културних догађаја (изложби, радионица, предавања...)

Ниво	Назив	Тип	Година	Износ
Општински	Изградња депоа	Грађевински радови	2015	2.461.378,00
Општински	Санација влаге	Грађевински радови	2015	2.347.140,00
Општински	Санација и рестаурација старе зграде Музеја	Грађевински радови	2016	3.000.000,00
Општински	Опремање санираних просторија	Опремање	2016	429.309,00
Национални	Припрема и штампа публикације Турска чесма – Слатина, Дреновац	Презентација културног наслеђа	2016	780.000,00
Општински	Изградња депоа	Грађевински радови	2017	3.600.000,00
Национални	Археолошко рекогносцирање планине Баба	Археолошка истраживања	2018	300.000,00
Регионални	Привреда Параћина- од млина до индустрије, сећање за оптимистичну будућност	Дигитализација и презентација културног наслеђа	2018	954.443,00
Општински	Археолошка истраживања на локалитету Глождак - Лидл	Археолошка истраживања	2018	2.155.000,00
Међународни	КРАФТЕР	Презентација културног наслеђа	2018	953.367,59
Међународни	КРАФТЕР каталог	Презентација културног наслеђа	2019	450.000,00
Регионални	Систематско рекогносцирање источне обале Велике Мораве	Археолошка истраживања	2020	300.000,00
Регионални	Монографија „Археолошка грађа Параћина и Ћуприје“, културна стратиграфија праисторијских локалитета на територији пштина Параћин и Ћуприја	Презентација културног наслеђа	2020	412.500,00
Национални	Оживи средњовековни Петрус	Археолошка истраживања	2020	400.000,00
Регионални	Археолошка истраживања на локалитету Глождак - ДИС	Археолошка истраживања	2020	3.393.250,00 + 3.000.000,00
Национални	„Ревитализуј и оживи стакларство“- дигитални музеј стакла СФС као допринос прослави УН Међународне године стакларства	Дигитализација и презентација културног наслеђа	2021	1.000.000,00

Национални	Археолошки парк-Средњовековни град Петрус“	Археолошка истраживања	2021	1.000.000,00
Регионални	„Конзервација предмета из етнолошке збирке Завичајног музеја „Параћин““	Конзерваторски радови	2021	450.000,00
Општински	„Пројекат реконструкције, адаптације и доградње зграде Завичајног музеја Параћин“	Израда пројектне документације	2021	1.000.000,00
Национални	„Археолошки парк – Средњовековни Петрус“	Археолошка истраживања	2022	1.150.000,00
Регионални	„Истраживање и документовање стакларске традиције у Параћину и околини“	Истраживање нематеријалног културног наслеђа	2022	300.000,00
Регионални	„Параћинско стакло: издавање и промоција монографије о збирци стакла Српске фабрике стакла у Параћину“	Презентација културног наслеђа	2022	987.500,00
Регионални	„Конзервација одевних предмета из Етнолошке збирке Завичајног музеја Параћин“	Конзерваторски радови	2022	300.000,00

Завичајни музеј „Параћин“ има свој лого и препознатљива визуелна решења, интензивно ради на привлачењу посетилаца циљаним маркетингом, (штампањем флајера, каталога, преко радија и телевизије и нарочито путем интернета, сајта музеја и преко друштвених мрежа, које су изузетно присутне у животима људи и преко којих се може директно комуницирати са грађанима, сазнати њихове потребе и жеље).

Претходних година Завичајни музеј „Параћин“ је започео организацију изложби које укључују савремене технологије са намером да, таквим начином презентације, се привуче већи број младих људи. У плану је да у наредном периоду се започне са радом на електронском водичу кроз сталну поставку Музеја преко апликације за мобилне телефоне. Покренута је нова интернет презентацију, а у плану је још више рада на промоцији и привлачењу посетилаца.

Укупна површина музејских просторија у две зграде је 600м², од чега уређени депо има 60м², стална поставка 100 м². У старијем здању које није климатизовано налази се стална поставка у приземљу, галеријски простор у две етаже и шест мањих депоа у косинама таванског простора. Не постоје уређаји за мерење релативне влажности и температуре. У новијем здању налазе се и лабораторија и канцеларијске просторије. Музеј има видео надзор.

Решење проблема недостатка простора је покренуто и делимично решено. Пресељен је пословни простор у нову зграду депоа, а спрат старе зграде је проширен и претворен у изложбени простор. У наредном периоду овај простор ће такође постати стална поставка. С обзиром на то да материјал који треба изложити превазилази и нови простор, јавља се проблем галеријског простора за излагање

повремених изложби. Због тога је покренуто питање проширења зграде, урађено је идејно решење, у наредним годинама је планиран почетак реализације овог пројекта. Урађен је пројекат адаптације старе зграде Завичајног музеја, а следећи корак је израда пројекта проширења зграде након решавања имовинских односа на парцели на којој је смештен Музеј, као и уређење дворишта, где се у топлијем делу године одржавају сви преатећи музејски и едукативни програми. Како један део дворишта није више у власништву општине него је реституцијом враћен старим власницима, музеј није у могућности да спроведемо цео планирани пројекат доградње, већ ће се пројектом дефинисати стара зграда. У наредном периоду, потребно је овај простор вратити у власништво како би се на адекватан начин наставило са обављањем делатности.

Зграда музеја је под заштитом државе и није у потпуности приступачна особама са инвалидитетом.

Музеј има 4 одељења: Археолошко, Историјско, Етнографско и Природњачко, са 14 збирки и спада у врсту музеја комплексног типа.

Укупан број запослених је 11, од чега 5 на неодређено време и 6 на одређено време и по уговору. Од тога је 5 кустоса са положеним стручним испитом, само 2 са сталним запослењем. Посао кустоса педагога обавља стално запослено лице без положеног стручног испита, а кустоса документаристе обављају кустоси запослени на одређено време; пети кустос обавља дужност директора. Проблем у раду Музеја представља недовољан број запослених, првенствено стручних кадрова који би омогућио лакше сналажење и спровођење радних активности музеја. Повременим ангажовањем стручних кадрова на пројектима се донекле решава овај проблем, али потребно је интензивно радити на трајном решењу. Током наредних година очекује нас повећани обим посла.

Пред Завичајним музејем „Параћин,“ у наредним година стоји веома важан задатак у области очувања културног наслеђа општине Параћин, па тако и Републике Србије, а који ће се остваривати кроз више различитих пројеката од националног културног значаја.

Неки од ових пројеката су увелико у реализацији, а неки су у повоју, с тим да реализација и осмишљавање појединих пројеката отварају простор за дефинисање потребе за још неколицину нових пројеката који би се нужно наставили на ове или исте употпунили.

Уједињене нације су календарску 2022. годину прогласили за годину стакла, а Завичајни музеј „Параћин“ се прикључио интернационалној иницијативи са бројним пројектима и активностима. Завичајни музеј „Параћин“ у сарадњи са општином Параћин припрема музеолошку студију за нови Музеј стакла у Параћину, која подразумева обраду и вредновање неколико хиљада предмета стакла, осмишљавање будуће поставке, активности и програма будућег Музеја. Упоредо се ради на платформи дигиталног музеја стакла „Digital Glass Serbia“. Такође у припреми је и велика изложба о Српској фабрици стакла. Током претходне године Музеј се прикључио стручној групи за стакло, интернационалне музејске организације ИКОМ са бројним пројектима и стручним капацитетима. Поред наведених ствари у току је процес дигитализације комплетне музејске грађе, припрема документације за проглашење музејских предмета за културна добра и наставак бројних пројеката и активности.

Како сви ови пројекти односно стручни рад на њима, на реализацији и на дефинисању нових пројеката тражи ангажовање стручњака, кадровске могућности Музеја какве су тренутно, те потребе не могу покрити. Ово ствара потребу за проширењем постојећег броја запослених, односно јасну и незаобилазну потребу да се на страни кустоса које упошљава Музеј повећа број извршилаца, као и

техничког особља и административног радника који у Музеју не постоји од краја 2020. године.

Музеј не поседује сопствено возило и то у многоме ремети процес рада, нарочито теренски рад и обилазак локалитета, али и транспорт изложби као и комуникацију са другим установама са којима интензивно сарађује.

3.2.3. Културни центар “Параћин“

Нова институција културе, Културни центар “Параћин“ утемељен је на активностима К.П.З.-а - Културно просветне заједнице. У формално правном смислу наслеђује њена права и обавезе. Формиран је 2004. године и бави се дифузијом културе у свим њеним формама и облицима.

Културно просветна заједница је основана 1990. године. Све године свог постојања, она је подстицала активности које доприносе проширивању и задовољавању културних потреба људи, пре свега са циљем да изоштри етичка и уметничка мерила негујући уметнички укус грађана. У складу са овим К.П.З. је покретала, организовала и реализовала бројна културна дешавања.

- Традиционална Сисевачка ликовна колонија одржава се од 1975. године афирмише Параћин и обогаћује галеријски фонд слика.

- Бројне изложбе, концерти, промоције, књижевне вечери, предавања, представиле су параћинској публици имена која су искорачила из локалних и српских оквира. Навешћемо само нека: Синиша Вуковић, Јован Колунџија, Константин Костјуков, Владета Јеротић, Матија Бећковић...

Културни центар је основан са идејом да обједини рад установа културе, и да, у исто време, буде и њихов сервис и иницијатор нових културних програма у општини Параћин. Културни центар је редовно домаћин реномираним ствараоцима из многих области.

Културни центар Параћин се бави ликовном, књижевном и музичком делатношћу, тачније програмским активностима везаним за ове области.

Назив	Период одржавања	Кратак опис
Ликовни програм	2018-2022 година	Ликовни програм обухвата све области визуелне уметности, изложбе слика, уметничких фотографија, скулптура, као и пројекције документарних, анимираних и уметничких кратких и дугометражних филмова, ликовне конкурсе и радионице. Активности се одржавају сваког месеца током целе године око 15 годишње.
Књижевни програм	2018.-2022. година	Књижевни програм обухвата пре свега подршку у раду књижевних клубова Мирко Бањевић и Савеза књижевника у отаџбини и расејању Нови Сад - огранак Поморавље са центром у Параћину, затим подршку локалним књижевницима у организовању и представљању њихових књижевних дела, представљање књижевних дела реномираних домаћих књижевника, одржавање књижевних маратона, групних песничких вечери и окупљања. Активности се одржавају сваког месеца током целе године, око 30 годишње.

Музички програм	2018.-2022. година	Музички програм обухвата организацију и одржавање концерта класичне и популарне музике, афирмацијом талентованих ученика музичких школа и студената завршних година као и дипломаца музичких академија, концерте оперских певача као и хорова. Активности се одржавају сваког месеца током целе године око 15 годишње.
-----------------	--------------------	--

Годишње се у просеку реализује око седамдесет активности.

Установа није имала много пројеката од свог оснивања.

Ниво	Назив пројекта	Износ добијених средстава	Опис
Национални	Музеј стакларства-фаза I	28.000 000,00 дин.	У партнерству са Министарством за културу у току је реализација пројекта „Музеј стакларства“.
Национални	«Кроз призму уметника»	770 000,00 дин.	Током 2021. кроз партнерство са Министарством за културу реализован је пројекат адаптације Депоа за уметничке слике као и набавке рамова за редовне изложбене поставке.
Општински	«Осмех за представе»	350 000,00 дин.	На конкурс компаније Моравецем одобрен нам је пројекат „Осмех за представе“ који је реализован током 2022.

Културни центар Параћин запошљава седморо радника на неодређено време. Два уредника програма, организатора културних активности, правног сарадника, техничког секретара, техничара галеристу и директора. Недостајући кадар: домар, правник, рачуновођа-књиговођа, чистачица.

Програмске активности се предстаљају првенствено путем интернета, тачније друштвених, социјалних мрежа и платформи, свакодневно. Поред тога остварујемо одличну сарадњу и са локалним, регионалним и националним електронским и штампаним медијима – порталима, телевизијама и радио станицама.

Простор у коме се налази Културни центар Параћин је у солидном стању, али изискује многобројне ситније и крупније санације и адаптације, обзиром да је зграда сазидана још 1924. и да се налази под заштитом Завода за заштиту споменика културе. Површина зграде има око 300 квадрата. Главни простор је Галерија и неколико помоћних канцеларија, Депо за слике, санитарни чворови...

Техничка опремљеност је осредња. Потребно је појачати и освременити осветљење, озвучење, капацитете за седење, телевизоре, лцд екране и платна за визуализацију и пројекције...

3.2.4. Позориште "Параћин"

Као дан оснивања Позоришта Параћин, узима се 1. октобар 1926. године, дан када је основано „Прво дилетантско позориште града Параћина“, а већ 26. октобра одиграна је прва премијера институционалног театра „Коштана“ од Боре Станковића у режији Тасе Бизетића, а са Ангелином Поповић у главној улози.

Од те године, Позориште Параћин непрекидно ради до данас. За то време бивало је полупрофесионално, професионално, аматерско, а од 30.12.2002. године добија статус *Професионалне установе културе од значаја за град* одлуком Скупштине општине Параћин.

Иначе, од 1987. године ради као позориште пројеката. Наиме, ансамбл позоришта није у сталном ангажману већ се формира сходно пројекту који се ради, и траје током припреме и експлоатације пројекта. Врло често, су се у пројектима Позоришта Параћин налазила и звучна имена српског позоришног живота као што су: Бранислав Цига Јеренић, Михајло Викторовић, Жика Миленковић, Горан Султановић, Злата Петковић, Оливера Викторовић, Небојша Љубишић, Гојко Шантић, Слободан Ћустић.

Позориште “Параћин” је до сада припремило 195 премијера и одиграло преко 3000 представа у Параћину и широм бивше Југославије и те представе је видело око 600 000 гледалаца.

Данас је Позориште “Параћин” угледно позориште у Србији, у које сви радо долазе и које сви радо примају у госте. Ради као репертоарско позориште, тако да у току једном месеца на својој сцени угости три до четири гостујуће представе.

Позориште планира да у наредном периоду обнови сталну сарадњу са позориштима из: Шабца, Вршца, Кикинде, Крушевца, Уба, Јагодине, Ниша, Петровца на Млави, Бора, Велике Планае, Алексинца, Новог Бечеја, Смедерева.

У најзначајнија гостовања у историјату позоришта „Параћин“ спадају гостовања у београдским позориштима, и то: у Народном позоришту Београд (3 пута), Београдском драмском позоришту (2 пута), Студентском граду и позоришту Славија.

Позориште „Параћин“ организатор је манифестације „Културно лето“ уназад 10 година.

У првим годинама, манифестација се одржавала на импровизованој сцени у атријуму испред позоришта, а последњих година у сали позоришта. На манифестацији гостују познати уметници са монодрамама, кабареима, дуодрамама, и окупља се велики број љубитеља сценске уметности.

Велико богатство Позоришта „Параћин“ представља то што имају своју салу, што ретко која позоришта ван Србије имају. Сала је саграђена 1989. године и има 357 места. И поред тога што је саграђена доста давно, врло је функционална, климатизована што је још један гарант да ће се гледалац осећати врло пријатно.

За свој рад награђивано је многим одликовањима:

- Орденом заслуга за народ са сребрном звездом,
- Златном плакетом Савеза аматера Србије,
- две октобарске награде града Параћина
- а највеће признање које је добило јесте Вукову награду из области културе.

Позориште Параћин данас ради у савремено опремљеној згради, са позорницом која омогућава беспрекорно извођење свих врста сценске уметности, успешно негујући традицију активног позоришног живота и вредних уметничких остварења.

Кратак опис делатности које се организују у Позоришту "Параћин" у периоду 2018-2022. године:

Позориште "Параћин" је у овом периоду организовало 86 гостујућих представа и три наступа своје представе "Легија части" у оквиру обележавања 100 година од завршетка првог светског рата. Поред представа организован је и 101 садржај различитог типа, од концерата, књижевних вечери, школских приредби и биоскопских пројекција. У ове садржаје убрајамо и 30 наступа школских представа у оквиру Фестивала дечијих сцена.

Табеларни приказ делатности које се организују у Позоришту "Параћин" у периоду 2018-2022. Године

Гостујуће Представе + ФДС (фестивал дечијих сцена)	89+30
концерти	10
књижевне вечери	6
школске приредбе	17
биоскопске пројекције	38

Установа запошљава: два запослена на неодређено време, на пословима продавца улазница (билетара) и мајстора светла и тона на неодређено време и директора на одређено време.

Недостајући кадрови: организатор програма, руководицац маркетинга, реквизитер, разводник, домар.

Простор који Позориште "Параћин" користи је у добром стању са још мало улагања била у одличном стању, површина коју Позориште има на располагању је око 800м² у шта спада сала, сцена, гаредероба, радионица, хол, санитарни чворови за публику и глумце, и на спрату балкон и канцеларијски простор. Све просторије су приступачне с'обзиром на то да су у приземљу сем балкона и канцеларијског простора.

Техничка опремљеност: Позориште "Параћин" је добро опремљено техником. Предност је то што се светлосним парком и тоном руководи са једног места односно из посебно одвојене кабине. Стање опреме и технике је добро, али ће морати да се обнавља у складу са све већим развојем технике и технологије и све захтевнијим позоришним изразом.

Маркетинг:

Позориште Параћин

Позориште "Параћин" има лого, као препознатљиво визуелно решење, потенцијалној публици представља се кроз различите видове промоције. На првом месту, своје програмске активности представља путем интернета, односно социјалних мрежа, плаката, реклама на радију, с обзиром да има развијену сарадњу са локалном медијима

3.2.5. Дом омладине

Дом омладине је најмлађа установа културе која се бави унапређењем живота младих кроз свакодневну сарадњу са омладином и приближавање културног садржаја младима у складу са њиховим интересовањима. Омладина као покретач једног друштва одређује у ком правцу ће друштво ићи и како ће се развијати. За локалну заједницу омладина и њено образовање и културно васпитање мора представљати приоритет. Дом омладине "Параћин" се стара да млади добију довољно едукације и разноврсног културног садржаја.

Стална активност Установе је свакодневна сарадња са омладином и приближавање културног садржаја младима у складу са њиховим интересовањима.

У програму Дома омладине „Параћин“ је организовање едукација, семинара, радионица, предавања са предавачима по позиву као и разне програмске активности и то вам представљамо у оквиру табеларног приказа:

Назив активности	Период одржавања	Кратак опис
Новогодишња чаролија	Децембар	На платоу у центру града кићење јелке и сликање са Деда Мразом у празничној атмосфери уз балоне, музику и подела симболичних новогодишњих поклона. Као и Новогодишња кочија која током децембра кружи како градом, тако и селима, где деца могу да се сликају са Деда Мразом и да се возе кочијом. У свим сеоским месним заједницама организујемо представе за децу, као и радионице на тему Нове Године, и уз аниматоре, музику, балоне и игру, деца добијају симболичне новогодишње поклоне. У склопу ове активности постављамо и Новогодишњи базар, на изнајмљеним тезгама где буду изложене новогодишње занимације у којима поред деце уживају и сви посетиоци. За све ученике млађих разреда, као и деце из вртића организујемо ликовне радионице на тему Новогодишњих и Божићних празника. Сви дечији радови изложимо у изложбеном простору РИСЦ-а или у центру града. У оквиру Новогодишње чаролије организујемо и представе за децу.
Стрип-фест „ФАНТАЗИЈА УМА“	У периоду од априла до краја новембра	Програмска активност која подразумева интерактивне стрип радионице за ученике свих школа у оквиру којих ће савладати начине на које се прави прича за стрип, како се израђује стрип, заједничко прављење стрипа на задату тему, предавање истакнутог уметника, цртање уживо, колорисање, цртање тушем, акварел, одабир најбољих стрипова, припрема и прелом писаног електронског зборника радова, изложба слика.
«Биоскоп под звездама»	Од почетка јуна до краја августа и у зимским месецима	Овај биоскоп је намењен свима, и потпуно је некомерцијалног карактера, тако да ће сва лица моћи да уживају у бесплатним биоскопским пројекцијама. Филмска понуда би била уклопљена укусима публике, као и старосним добрима. А за време зимских месеци активност се одвија у Домовима културе, месним заједницама и основним школама. би се приказивале на више локација.
Улица дечијих радости	У току лета	За реализацију ове активности ангажујемо глумце, аниматоре и стручна лица која спроводе креативне радионице и раде на едукацији деце.
Музички караван	Током целе године је реализација	Активност која је намењена младима на селу и којом ће се вратити песма, игра и плес у селима општине Параћин. У оквиру ових активности публика има прилику да види поред наступа културно - уметничких друштва и познате бендове из општине Параћин, позоришне представе како за децу, тако и за одрасле. Ове активности осмишљене су тако да се у вечерњим сатима у селима Параћинске општине организују активности које су намењене деци и младима, али и свим осталим становницима тих месних заједница.

		Параћин као општина Поморавског региона има 33 села у којима још увек живи пуно деце и младих. У сваком селу програмски садржај је другачији, а планира се на основу потребе младих из одређеног села. Током једне вечери, на постављеној бини, публику забавља ангажовани бенд или познати извођач. На постављеној бини, са професионалним озвучењем и осветљењем програм употпуњују и наступи талентованих ученика, културно-уметничких друштва, а активно учешће имају и млади песници, као и деца из ПУ "Бамби". А за време зимских месеци у Домовима културе се поменути садржај одвија са целокупним наведеним програмом
Зимска бајка	13. јануар	Програмска активност која се одржава 13. јануара на платоу у центру града. Активност обухвата дочек Српске Нове године уз концерт, Деда Мраза и аниматоре са пригодним програмом за најмлађе током целог дана.
Ноћ музеја	У мају	Програмска активност чија је основна идеја да се широј публици, а пре свега младима омогући да посете музеје ван редовног музејског радног времена. Одлични ученици Параћинских средњих школа имају прилику да потпуно бесплатно посете највеће музеје, како у Србији, тако и у другим државама.
Неформално образовање	Током школске године	Програмска активност подразумева предавања, трибине и радионице, које организујемо током целе године и обухвата период школске године, са стручним предавачима и сарадницима из различитих области, а које обухватају изучавање неких од школских предмета, попут српског језика и математике. Тако ученици параћинских основних и средњих школа имају прилику да потпуно бесплатно, уз додатну наставу, савладају лекције са којима имају потешкоћа.
Едукативна предавања, трибине и радионице	Током целе године	Са стручним предавачима и сарадницима из различитих области, а које обухватају смерове изучавања свих средњих стручних школа и факултета, као и остале области, али и помоћ при запошљавању и помоћ при уписивању средњих школа и факултета. (креативне радионице, водич за будуће средњошколце и бруцоше, тренинг писања пројеката, школа новинарства).
Језичке радионице за децу	Током целе године	Испланиране су тако да буду два пута недељно, у периоду трајања школске године. Осмишљене да представљају допуну наставе страних језика. Циљ је да деца основних и средњих школа кроз практичан рад користе страни језик.
Књижевни кутак	У току целе године	Програмска активност која се односи на школу креативног писања кроз радионице, кроз праксу и писање и увођење младих у свет књижевног стваралаштва, али на начин који не могу да добију у школама.
Сајам књига	У периоду одржавања сајма/у току целе године	На сајам у Србији ил иностранству иду ученици из Параћина завршних разреда средњих школа, који су претходни разред завршили са одличним успехом.
Осмомартовска активност	Март	Активност осмишљена је тако да се тог дана у оквиру обележавања празника ангажовани аниматори прошећају градом и све поклоне које деца вртића ПУ Бамби са васпитачицама и аниматорима у недељи пре осмог марта

		буду направила поделе суграђанкама које се у тим тренуцима њихове шетње затекну у некој од централних градских улица.
Дан заљубљених	Фебруар	Ова активност осмишљена је тако да Дан заљубљених почне у вечерњим сатима дуж градског кеја уз светлост бакљи, свећа, сијалица, промотивних тезги са продајном изложбом на тему вина и љубави, где организујемо и пуштање светлећих лампиона, као и музика-концерт.

Поред ових активности Дом омладине организује и следеће манифестације:

- "Међународни фестивал фолклора",
- "Ратаријада",
- "Бошњанијада",
- "Свети Роман",
- "Село моје, моја дедовина",
- "Фестивал дечијег фолклора", а помаже и у реализацији
- програма Културно- уметничких друштва.

МАНИФЕСТАЦИЈЕ:

Назив	Период одржавања	Кратак опис
«Енергија»	Јул или август	Фестивал електронске музике у трајању од два дана који Дом омладине Параћин реализује са удружењем грађана «Fulhouse Srbija» који окупља пар хиљада младих и промофише ову врсту музике. Овај фестивал се одржава на простору бивше касарне 7. јули.
«Музичко лето 2022.»	Током лета	Одржавање концерта планирано је на градском платоу у центру града током јуна, јула и августа. За матуранте у мају, на крају школске године, након матурског плеса организујемо концерт у центру града.

Дом омладине Параћин је у току 2022. године реализовао пројекат „Улица дечијих радости“ који је одобрен и финансиран од стране компаније Моравацем, по конкурс „Партнерство за будућност“. Пројекат се фокусирао на пружање програма забавно-едукативног садржаја, пратио интересовања деце различитог узраста, њихове жеље, потребе и позитивно афирмисао њихове таленте. Све наведене активности спровођене су у вртићима ПУ «Бамби», и то како у градским групама тако и у сеоским групама ПУ «Бамби».

Наиме, све активности попут ликовних, музичких и спортских радионица са мађионичарима, жонглерима, акробатама, аниматорима, затим face paintinga и глитера ангажовани аниматори и стручна лица спроводили су у параћинским вртићима и тако радили на едукацији деце и подстицању дечије креативности.

Установа Дом омладине Параћин 2023. године има в.д. директора, и два радника ангажована на ПП пословима, а отвара се једно ново радно место.

Што се тиче рекламирања свих активности, односно саме промоције рада и програма, установа нема сајт и све информације дели путем друштвених мрежа, фејсбука и инстаграма. Такође, пре реализације неког програма или активности штампамо постере за најаву, а имамо одличу сарадњу са локалим медијима који нам такође много помажу у промоцији и рекламирању.

Што се тиче просторија, Дом омладине има своју канцеларију у згради Општине Параћин, док је стање са техничком опремом на задовољавајућем нивоу. Једини недостатак јесте службено возило.

* * *

Музичка школа „Миленко Живковић“ основана је 1975. године у Параћину. Школа 2023. године броји 272 ученика основног музичког образовања 23 ученика музичког забавишта. У школи има укупно 10 одсека и то: 2 класе виолине, једну класу виолончела, четири класе клавира, четири класе хармонике, две класе флауте, једну класу саксофона, једну класу удараљки, једну класу гитаре и једну класу соло певања. На овим одселима тренутно ради 26 наставника а школа укупно броји 33 запослених. Наши ученици сваке године освајају бројне награде на државним и међународним такмичењима. Школа је оснивач и организатор међународног фестивала камерне музике „Камерата Фестивал“. Такође је организатор школског такмичења „Музичка свезналица“.

Школа је проглашена за једног од најуспешнијих организатора Фестивала музичких и балетских школа Србије.

Школа има сталну сарадњу са Културним центром, локалном самоуправом и удружењем *Music Art Project* из Београда и успостављена је сарадња са Школом за музичке таленте из Ћуприје, успостављена је сарадња и са музичком школом из Лесковца.

3.3. Споменици културе

Преглед споменика културе

Назив	Локација	Кратак опис	Степен заштите
Зграда у улици Бранка Крсмановића бр.45	Параћин	Саграђена између два светска рата (око 1930. године), као породична кућа инжењера Предрага Николића, суоснивача и сувласника Фабрике штофова „Браћа Теокаревић“.	Зграда је утврђена за непокретно културно добро – споменик културе одлуком СО Параћин бр.011-41/84-01 од 27.11.1984.
Зграда у улици Бранка Крсмановића бр. 47	Параћин	Зграда је изграђена 80-тих година XIX века, на месту где се и раније налазила мала школска зграда.	Зграда је утврђена за културно добро - споменик културе утврђена је одлуком СО Параћина бр.011-42/84-01 од 27. 11. 1984. године.
„Ружићева зграда“	Параћин	Зграду је између 1870. и 1875. године подигао Петар Ружић, судија параћинског суда и одборник.	Зграда у улици Максима Горког број 17 је утврђена за културно добро - споменик културе утврђена је одлуком СО Параћина бр.011-43/84-01 од 27. 11. 1984. године.
Кућа Драгутина и Александра Крсмановића	Доња Мутница	Родна кућа народног хероја Бранка Крсмановића, шпанског борца и народног хероја	Утврђена је за споменик културе решењем Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС бр. 1823/49 од 21. 10. 1949. г. као кућа у којој је

			живео народни херој Бранко Крсмановић.
Манастир Свете Богородице	Село Лешје	Подигнут на северозападној падини планине Баба, на платоу који доминира читавим окружењем.	Утврђен за културно добро - споменик културе одлуком Завода за заштиту споменика културе Крагујевац Р.бр. 359/1 од 30.06.1975. године, а за непокретно културно добро од великог значаја одлуком Скупштине СРС од 21.07.1983.године ("Сл.Гл. СРС" бр. 28/83).
Манастир Свете Петке	Село Извор	Подигнут је на месту на којем се раније налазила стара дрвена ћуприја чија је првобитна намена била повезивање Милошевог двора са старом црквом и старом скупштином. изграђена у првој половини XIX века.	Утврђен за културно добро - споменик културе одлуком Завода за заштиту споменика културе Крагујевац Р.бр. 286/1 од 08.05.1972. године, а за непокретно културно добро од великог значаја одлуком Скупштине СРС од 21.07.1983.године ("Сл.Гл. СРС" бр. 28/83).
Манастир Својиново	село Својиново	Црква унутар порте, посвећена је Светом Николи, а подигнута је 1812. године	Утврђен је за културно добро - споменик културе одлуком Завода за заштиту споменика културе Крагујевац Р.бр. 287/1 од 08.05.1972.године.
Манастир Сисојевац	Село Сисевац	По основи и архитектонском корпусу спада у класичне примере црквене архитектуре моравске Србије где је поред развијених бочних апсида присутан и уписани крст.	Утврђен је за културно добро - споменик културе одлуком Завода за научно проучавање споменика културе Београд Р. бр. 307/51 од 29.03.1951. године, а категорисан као непокретно културно добро од великог значаја одлуком Скупштине СРС од 7.04.1979. године ("Сл.Гл. СРС" бр. 14/79).
Манастирски комплекс Нанасија	Село Забрега	Настао је крајем XIV века и као такав живео све до краја XVII века, када је напуштен и више се није обнављао.	Утврђена је за културно добро - споменик културе одлуком Завода за заштиту споменика културе Крагујевац Р. бр. 361/1 од 30.07.1975. године а за непокретно културно добро од великог значаја одлуком Скупштине СРС од 21.07.1983. године ("Сл.Гл. СРС" бр. 28/83).
Зграде у улици Краља Петра број 2. и 4.	Параћин	Зграду у броју 2 из 1930. године је пројектовао млади архитекта Предраг Зрнић као стилски компромис постулата Модерне и Постакадемизма. Зграда у броју 4 саграђена је као наменски објекат за Параћинску трговачко – занатску банку, познату и као банка Боже Главичког. Изграђена је на самом почетку четрдесетих година XX века	Зграде у улици Краља Петра бр. 2 и 4 утврђене су за споменике културе длуком С.О. Параћин бр. 011-15/93-01 од 18.03.1993. године.

Споменик палим ратницима у Првом светском рату	Параћин	Налази се на скверу у центру Параћина. Израђен је од црвенкастог камена, висине око 5 метара, као постамент на чијем се врху налази фигура у бронзи, која представља српског ратника. Дело је вајара Ђоке Јовановића, инжињера Симе Стамболића, пројектанта Богољуба М. Поповића – капетан I кл. и предузимача Мијајла Стојичевића. Завршен и постављен 1. децембра 1928. године	Утврђена за непокретно културно добро – споменик културе одлуком Владе Републике Србије бр.633-6872/2001-9 од 17.07.2001. године, („Сл.Гл.РС“ бр. 46 од 27.07.2001.).
Црква Св. Јована Главосека	Село Забрега	Остаци манастира Св. Јована Главосека налазе се на левој обали Црнице. У периоду од 1972. до 1975. године на овом месту су откривени остаци цркве једнобродне основе са накнадно дозиданом припратом, укупних димензија 11m x4,4m.	Утврђена је за културно добро - споменик културе одлуком Завода за заштиту споменика културе Крагујевац Р. бр. 358/1 од 30.06.1975. године а за непокретно културно добро од великог значаја одлуком Скупштине СРС од 21.07.1983. године ("Сл.Гл. СРС" бр. 28/83).
Црква Блага Марија Петрушка	Поповац	Црква је рађена у традицији архитектуре моравске Србије и има директне аналогije са црквом Свете Богородице у Лешју, триконхалне основе са истовремено грађеном припратом и куполом.	Утврђена је за споменик културе одлуком Завода за заштиту споменика културе Крагујевац Р. бр. 357/1 од 30.06.1975. године а за непокретно културно добро од великог значаја одлуком Скупштине СРС од 21.07.1983. године ("Сл.Гл. СРС" бр. 28/83).
Црква Светог Арханђела	Давидовац	Грађевина триконхалног облика са припратом и полукружном апсидом. Црква је откопана двадесетих година прошлог века након чега је обновљена.	Утврђена је за културно - добро одлуком Завода за заштиту споменика културе Крагујевац Р.бр. 360/1 од 30.06.1975. године.
Црква Светог Ђорђа	Горња Мутница	Уцртана је на аустро-угарским мапама из XVIII века а на основу архитектонског облика и пропорција, датована је у другу половину XIV века.	Утврђена за културно добро-споменик културе одлуком Завода за заштиту споменика културе Крагујевац Р.бр. 356/1 од 30.06.1975.године.
Средњовековни град Петрус	Брдо Чокоћа	Тврђава Петрус се налази на 314 m надморске висине. Основа дужине 297 m сврстава Петрус међу највеће брдске фортификације у Србији	Утврђена за културно добро – археолошко налазиште одлуком СО Параћина бр.011-5/85-01 од 14.03.1985. године, а за непокретно културно добро од великог значаја одлуком Скупштине СРС од 21.07.1983. године („Сл.Гл.СРС“ бр. 28/83).

Извор: www.kulturonasledje.com

Зграда у улици Бранка Крсмановића бр. 45

Зграда у улици Бранка Крсмановића бр.45 у Параћину, саграђена је између два светска рата (око 1930. године), као породична кућа инжињера Предрага Николића, суоснивача и сувласника Фабрике штофова „Браћа Теокаревић“.

Кућа Николића је изведена по пројекту Милутина Борисављевића, „француског ђака“ по образовању, чији је укус оформљен на традицијама француске архитектуре.

Као репрезентативна грађевина у парковском окружењу, кућа Николића је решена у пречишћеном академском маниру, где се еклектичко опредељење аутора огледа у детаљима – полукружно завршеним прозорима, гирландама, вертикалној подели плитким пиластрима, балустерима на парапетима испод прозора и на кровном венцу и мансардом. Унутрашњи простор организован је централно. Око хола су у приземљу распоређене две спаваће собе, радна соба, трпезарија, купатило, кухиња, а дрвено степениште води на мансарду и у подрум. Детаљи у ентеријеру су брижљиво одабрани: за камин у холу донете су плочице из Чешке, као и висећи лустери од кованог гвожђа са кристалним куглама, зидови су били осликани, а таванице са профилисаним гипсаним венцима и розетама у приземљу, док су дрвене на мансарди.

Сада се у Вили инжињера Николића налазе просторије Културног центра Параћина и галерије.

Зграда у улици Бранка Крсмановића бр. 47

У улици Бранка Крсмановића бр. 47 у Параћину, налази се зграда некадашње параћинске основне школе, а сада њене просторије користи градска библиотека „Др. Вићентије Ракић“.

Зграда је изграђена 80-тих година XIX века, на месту где се и раније налазила мала школска зграда.

Овај објекат је пројектован као школа затвореног атријумског типа, при чему је посебна карактеристика постојање два атријума, са приземљем и спратом. Основа објекта је правоугаона, тако што је главна фасада нешто ширија од укупне ширине осталог габарита. Прочеље зграде је дуж улице Бранка Крсмановића и симетрично је решено, са истакнутим средишњим ризалитом и декоративно украшеним порталом. Фасада је, осим класицистички компонованог портала, скромно решена, са једноставном пластиком кровних венаца и парапета испод прозора. Изражена је вертикална подела зграде.

„Ружићева зграда“ у улици Томе Живановића бр. 17

У улици Томе Живановића (екс. Максима Горког) бр.17 у Параћину, налази се такозвана „Ружићева зграда“ у којој су данас просторије Завичајног музеја Параћина.

Зграду је између 1870. и 1875. године подигао Петар Ружић, судија параћинског суда и одборник. Петар Ружић био је велики заговорник развоја просвете у Параћину, тако да је на његов захтев Министарство просвете одобрило отварање прве дворазредне Гимназије „Реалчице“ 1878. године.

Ова зграда је често мењала своју намену. Првих година српско – турских ратова 1876 – 1878. године коришћена је за смештај мање прихватне болнице. Након ових ратова у згради су била смештена нека одељења гимназије као и Женска занатска школа, коју је основало друштво „Коло српских сестара“ око 1910. године. Од 1919. године у њу се поново враћа школа све до 1929. године, када зграду за своје потребе, преузима војска. Након Другог светског рата зграда често мења намену, све до 1977. године када се одлуком Скупштине општине Параћин додељује Завичајном музеју.

Ово је један од првих спратних објеката у Параћину. Грађена је у упрошћеном стилу неоренесансе. Састоји се од високог приземља и спрата, док се испод дворишног дела зграде налази подрум. Приземни део је ходником подељен на два дела, јер је некад то био колски пролаз из улице према дворишту. Касније је овај пролаз зазидан, тако да се сада уместо великих двокрилних врата са колобранима, налази озидан прозор, стилски и по димензијама исти као и суседни прозори на фасади. Кров је двосливан, покривен бибер црепом.

Фасада зграде према улици је декоративно обрађена пластиком у плитком малтеру, бојеном у два тона. Употребом витких полупиластера и издужених прозора који се лучно завршавају, зграда је визуелно добила на висини. Вертикалност и симетричност објекта, наглашени су централним ризалитом, који просеца вишеструко профилисане кордонске венце, полукружно се завршавајући изнад линије кровног венца, и ритмично постављеним витким прозорима лучно засведеним, по два са обе стране, и на оба спрата. Елемент националног стила у архитектури видимо у чипкастом, орјенталном украсу, који украшава кровни венац, са обе стране централног ризалита уличне фасаде.

Ентеријер зграде је репрезентативан. Очуване су две сликане таванице и један медаљон, са приказом средњовековног ратника. Таванице су украшене геометријским и флоралним орнаментима.

Кућа Драгутина и Александра Крсмановића у Доњој Мутници

Кућа Драгутина и Александра Крсмановића у Доњој Мутници је родна кућа народног хероја Бранка Крсмановића, шпанског борца и народног хероја који је погинуо као организатор устанка народа Србије 08.08.1941. године на Касмају. То је у основи правоугаона грађевина, са четири просторије, постављена на равном терену. У централном делу је "кућа", а крај ње је велика гостињска соба на једној страни и две мање собе на другој страни. Зидана је у бондрук конструкцији, са четвороводним кровом покривеним ћерамидом.

На спољној фасади зграде постављена је мермерна спомен плоча са посветом Бранку Крсмановићу. Кућа је једно време служила као музеј, а део се користио и као сеоска библиотека и читаоница. Данас није у употреби.

Манастир Свете Богородице, Лешје

Манастир Свете Богородице у селу Лешје код Параћина је подигнут на северозападној падини планине Баба, на платоу који доминира читавим окружењем.

У оквиру порте садашњег манастира постоје остаци цркве датоване у почетак XV века. Средњовековни манастир је потпуно порушен у XVII веку. Очували су се само темељи и једва видљиви трагови манастирског комплекса.

Црква је била триконхосног облика са куполом изнад централног простора наоса, а приликом ископавања седамдесетих година XX века пронађени су фрагменти кордонског венца и фрагменти живописа.

Манастир Свете Петке, Извор

Налази се у непосредној близини Лучног моста 1, преко Лепенице. Мост служи само за прелаз пешака. Подигнут је на месту на којем се раније налазила стара дрвена ћуприја чија је првобитна намена била повезивање Милошевог двора са старом црквом и старом скупштином. изграђена у првој половини XIX века. Године 1927. градња моста је завршена и тада је добио изглед, који је до данас задржао. Његова дужина је 34,32 метра. Бетонска ограда моста је посебно украшена, тако да је сама ограда у изливцима, који су посебно геометријски израђени. Како се ограда шири, тако се шире и орнаменти.

На средини је, у плитком рељефу, уписана година градње. На крајевима су постављене украсне светилке.

Манастир Својиново је удаљен два километра од села Својиново. Црква унутар порте, посвећена је Светом Николи, а подигнута је 1812. године у време Карађорђа, како је и записано на мермерној плочи изнад улаза. По предању на овом месту се налазила средњовековна црква, чији су темељи искоришћени за подизање новије грађевине. Црква је више пута паљена и рушена од стране Турака, да би је обновио поменуте године кнез нахијски Милета Радојковић. Међутим, данашњи облик црква је добила нешто касније, када је дрвена таваница замењена зиданим сводом. Црква је мања једнобродна грађевина, триконхалне основе, зидана од грубо ломљеног камена и омалтерисана споља и изнутра. Главна улазна врата су од дрвета, а бочна, на јужној певничкој апсиди су украшена орнаментима. Централни део је, изгледа подигнут на старим темељима, јер је архитектонски решен елементима моравске школе. Подови цркве су у комбинацији квадратне и правоугаоне опеке. На зидовима не постоје трагови фрескописања. Плафон је урађен у виду полуобличастог свода, од трске и малтера. Кров је двоводан, покривен фалцованим црепом, а над апсидама је полукупаст. У унутрашњости у нивоу прозорских отвора, поређани су керамички акустични судови. Посебних архитектонских детаља нема, али се према склопу основе, може говорити о занимљивом објекту моравске школе.

Манастир Сисојевац

Манастир Сисојевац у Сисевцу је подигнут 1398. године, а осликан годину дана касније. По основи и архитектонском корпусу спада у класичне примере црквене архитектуре моравске Србије где је поред развијених бочних апсида присутан и уписани крст. Припрата је приближно квадратног облика, наос издужен, а два пара пиластара на северном и јужном зиду образују квадратни простор за формирање куполе. У олтарском простору у самим угловима бочних ниша смештени су проскомидија и ђаконикон. Централни храм, конак и помоћне зграде порте опасивао је високи, масивни бедем са кулом - капијом и одбрамбеним кулама.

Манастир је подигао духовник Сисоје, игуман Хиландара, по коме је добило име село и рудник у непосредној близини. Манастир се везује за комплекс духовних седишта Петрушке области. За време турске владавине више пута је страдао да би у XVII веку опустео. Након истраживачких и конзерваторских радова седамдесетих година XX века манастирски комплекс са црквом и делом конака је обновљен.

Манастирски комплекс у селу Забреја

Овај манастирски комплекс у селу Забреја је посвећен Св.Николи. Настао је крајем XIV века и као такав живео све до краја XVII века, када је напуштен и више се није обнављао. Чине га порта са црквом у средишњем делу, економски и други пратећи објекти. Храм је имао облик триконхоса са припратом, полукружним апсидама и призиданим параклисом на јужној страни.

У цркви се нису очували слојеви живописа, док је у параклису он остао очуван у сокленом и олтарском делу, до висине од 1м. Параклис је зидан алтернацијом сиге и опеке у хоризонталним редовима, скромно орнаментисан каменим тесаним довратницима и лунетом изнад врата.

Зграде у улици Краља Петра број 2. и 4.

Зграда у улици Краља Петра бр. 2 у Параћину је једноспратна пословно – стамбена грађевина постављена на угао улице, тако да представља визуелну доминанту при улазу у стару трговачку чаршију. Зграду је пројектовао млади архитекта Предраг Зрнић као стилски компромис постулата Модерне и Постакадемизма, како у декоративним елементима, тако и у схватању волумена, форме и функционалности. Градња је започета 1929. године на имању Војислава Нешића, а завршена је 1930. године. Постављена је на трапезастој парцели и својим габаритом је у потпуности покрива.

У приземљу се налазе локали окренути према главној улици, док су помоћне просторије и магацини окренути према споредној улици и реци. На спрату је стан са улазом из главне улице.

Угао куће наглашава тамбур са куполом и балкон у нивоу првог спрата. Декорацију главне фасаде чине ритмично распоређени отвори на спрату које одвајају траке са плитко канелованим пиластрима. Први спрат је од приземља одвојен подеоним венцем, а изнад је наглашен кровни венац са атиком. Трећа фасада окренута према споредној улици, решена је једноставним функционалним елементима (балкон у нивоу првог спрата), ослобођена декоративних елемената.

Зграда у улици Краља Петра бр. 4 саграђена је као наменски објекат за Параћинску трговачко – занатску банку, познату и као банка Боже Главичког. Изграђена је на самом почетку четрдесетих година XX века, на парцели Војислава Нешића. Интересантно је да тада, по урбанистичким условима (податак из Уговора о продаји плаца), ова зграда није смела да надвиси зграду до ње, што је вредан податак за историју урбанистичког развоја Параћина. Зграда је габаритно монументална, рађена у духу академизма који карактеришу еклектички архитектонски елементи.

У настојању да остави монументални утисак, пројектант је слободније применио класичне стилове, смело уводећи у скулптуралну декорацију – фигуралне представе по угледу на римске и снажне античке стубове. Применио је ренесансну хоризонталну поделу главне фасаде, маске у тимпанонима надпрозорника и наглашени балкон на првом спрату изнад улаза. Посебна пажња посвећена је ентеријеру који је такође богато украшен.

Споменик палим ратницима у Првом светском рату

Споменик палим ратницима у Првом светском рату налази се на скверу у центру Параћина. Израђен је од црвенкастог камена, висине око 5 метара, као постамент на чијем се врху налази фигура у бронзи, која представља српског ратника. Дело је вајара Ђоке Јовановића, инжињера Симе Стамболића, пројектанта Богољуба М. Поповића – капетан I кл. и предузимача Мијајла Стојичевића. Споменик је завршен и постављен 1. децембра 1928. године, о чему сведочи и мермерна плоча уграђена на постаменту. Ратник је представљен у униформи српског војника из тог периода, у борбеном ставу, у искораку, са пушком у рукама. Постамент се на врху завршава фризом у плиткој пластици, стилизованог лаворовог венца. Са три стране постамента уграђене су плоче од црног мермера на којима су уклесана имена погинулих ратника, док је на главној страни конусна плоча.

Црква Блага Марија Петрушка

Неколико километара од Поповца, недалеко од средњовековног града Петруса на десној обали реке Црнице, налазе се добро очувани остаци средњовековног храма, подигнутог на једној стени. Црква је рађена у традицији архитектуре моравске Србије и има директне аналогije са црквом Свете Богородице у Лешју, триконхалне основе са истовремено грађеном припратом и куполом. Протезис и ђаконикон се јављају као посебни простори, а својим волуменом излазе из правца бочних зидова, тако да је источни део цркве шири.

Грађена је од камена, са употребом сиге за сводове и лукове, а сачувани су сви обимни спољни и преградни зидови, почеци лукова и сводова.

Остали објекти манастирског комплекса се простиру југозападно и јужно од цркве а њихов распоред је условљен конфигурацијом терена. Чине их два објекта са укупно пет просторија. Грађевина југозападно од цркве је димензија 14m×6,60m док се остаци друге грађевине, чије су димензије 13m×6,20m, налазе јужно од цркве. У зидовима обе грађевине сачувана су лежишта дрвених греда што указује на то да су оба објекта имала спрат.

По својим уобичајним архитектонским облицима спада у ред врло значајних градитељских остварења друге половине XIV и почетка XV века. Црква припада знаменитој средњовековној петрушкој области и има индикацију да је грађена као властелинска црква, чији је ктитор био властелин Цреп, син Душановог властелина Вукослава.

Црква Светог Арханђела у Давидовцу

Црква Светог Арханђела у Давидовцу је грађевина триконхалног облика са припратом и полукружном апсидом. Зидана је од ломљеног камена у кречном малтеру. Наос и квадратна припрата су зидани истовремено. Зидови су очувани по целом обиму до око два метра. После цркве Петруше, ово су били остаци средњовековне цркве са најбоље очуваним зидовима у Петрушкој области. Црква је откопана двадесетих година прошлог века након чега је обновљена.

Црква Св. Јована Главосека

Остаци манастира Св. Јована Главосека налазе се на левој обали Црнице. У периоду од 1972. до 1975. године на овом месту су откривени остаци цркве једнобродне основе са накнадно дозиданом припратом, укупних димензија 11m × 4,4m. Зидови који су очувани до висине од 1,50m до 2,90 m, су грађени од тесаног и притесаног камена неправилног слога у кречном малтеру. На основу откривених тесаника сиге закључено је да је била засведена полуобличастим сводом.

У оквиру пројекта Завода за заштиту споменика културе Крагујевац током 2010. и 2011. године извршена су археолошка истраживања у порти. Западно и јужно од цркве постоје два објекта, у оквиру којих постоје по две просторије. Објекти су грађени у два нивоа користећи конфигурацију терена који се стрмо спушта према реци. У њима су се налазиле келије, трпезарија, и економске просторије. Манастирски комплекс је био ограда сумарно грађеним оградним зидом, који је у више наврата преправљан, а који је штитио манастир од воде реке Црнице. Време изградње манастира је крај XIV евентуално почетак XV век.

Црква Светог Ђорђа у Горњој Мутници

Црква Светог Ђорђа у Горњој Мутници налази се на око двеста метара од последњих сеоских кућа, на месту где речица Суvara излази из клисуре. То је једнобродна грађевина, са припратом грађеном истовремено са наосом и полукружном апсидом на истоку. Зидови цркве зидани ломљеним каменом у кречном малтеру, очувани су до висине од око 0,7m изнад коте првобитног терена. Уцртана је на аустро-угарским мапама из XVIII века а на основу архитектонског облика и пропорција, датована је у другу половину XIV века.

Средњовековни град Петрус

Тврђава Петрус се налази на брду Чокоћа, на 314 m надморске висине. Археолошка истраживања утврђења обављана су у два наврата, 1980-1981. и 2004-2005. године. Основа дужине 297 m сврстава Петрус међу највеће брдске фортификације у Србији. Бедеми града су грађени од ломљеног и аморфног камена, у кречном малтеру дебљине 2,40m, очувани од 1,5m до 7m висине.

Унутрашњост тврђаве организована је у две целине и састоји се од цитаделе и великог града. Цитадела се налази на западном делу заравни и димензија је 62 m×36 m. У њој су откривени бројни фрагменти керамике, камене пластике и живописа.

На основу начина градње и откривених налаза издвојене су четири хронолошке фазе утврђења. Најмлађем хоризонту припадају бедеми грађени у неправилном слогу датовани у XIV-XV век, који леже на бедему зиданом у правилном слогу са нивелационим редом опеке између сваког другог реда камена који је датован у XII век. На нижој коти откривен је бедем грађен у сухозиду из VI века који је фундиран на културном слоју старијег гвозденог доба.

3.4. Културне манифестације

Културне манифестације окупљају велики број грађана са читаве територије општине Параћин као и туристе из земље и света.

КАЛЕНДАР КУЛТУРНИХ ДОГАЂАЊА У ОПШТИНИ ПАРАЋИН

НАЗИВ ДОГАЂАЈА	ДАТУМ
СВЕТОСАВСКИ ПЕСНИЧКИ МАРАТОН	27. јануар

Манифестација окупља песнике из Параћина, Ћуприје, Варварина, Ражња, Јагодине и Рековца и представљају своје стваралаштво током предходне године.

СУСРЕТИ СЕЛА	јануар-мај
--------------	------------

Од краја јануара до маја, манифестација се организује на нивоу целе Републике и има за циљ да афирмише аматерско културно-уметничко стваралаштво и друштвено-економски развој села.

ОСМОМАРТОВСКИ ПОКЛОН ЖЕНАМА	8. март
-----------------------------	---------

Поводом Дана жена културне институције у граду, најчешће приреде музичко-поетски колаж којим честитају празник.

ОДЗИВИ ЈУХОРУ И МОРАВИ	април
------------------------	-------

У априлу се расписује конкурс за ученике Основних школа који се надмећу својим ликовним и литералним радовима на тему "Одзиви Јухору и Морави". Најбољи радови се награђују, праве се изложбе и зборници радова.

ОПШТИНСКА И ОКРУЖНА СМОТРА РЕЦИТАТОРА	април-мај
---------------------------------------	-----------

Победници школских такмичења, млађих и старијих основаца и средњошколци такмиче се најпре на општинском а потом на нивоу округа. Организатор је у оба случаја Параћинска библиотека.

ГОДИШЊИ КОНЦЕРТ	мај
-----------------	-----

Музичка школа "Миленко Живковић" приређује годишњи концерт на коме учествују најбољи солисти и хор. Омладински хор "Карађорђе" наступа са својим најбољим остварењима и тачкама награђеним на такмичењима у земљи и иностранству.

КЊИЖЕВНА КОЛОНИЈА "СВОЈНОВО"	август
------------------------------	--------

Књижевници из земље и иностранства окупљају се у местима под Јухором.

Колонија се организује у манастиру Свети Никола у Својнову. Траје седам дана.

СИСЕВАЧКА ЛИКОВНА КОЛОНИЈА

од 1. до 10. августа

Основана 1975. године. Окупља сликаре и вајаре из земље и иностранства почетком августа у Сисевцу. Фонд Сисевачке ликовне колоније данас чини 220 слика реномираних сликара, који се чува у Завичајном музеју у Параћину. Значајна имена прошла су кроз Колонију, међу којима: Стеван Боднаров, Момчило Митић, Пеђа Милосављевић, Гига Ђурагић...

ЂАЧКА ЛИКОВНА КОЛОНИЈА

од 21. до 27. августа

Основана 1995. године, на иницијативу уметничког одељења Завичајног музеја. Крајем августа окупља талентоване ликовне ствараоце, ученике Основних школа и ликовне падагоге из Србије и Републике Српске који са предавачима уметничких школа и академија раде седам дана на Грзи. Манифестација има подршку Савезне Владе и УНИЦЕФ-а.

ПРВИ СУСРЕТ СА КЊИГОМ

септембар

Градска библиотека "Др. Вићентије Ракић" организује за предшколце први сусрет са књигом, посету библиотеци и представљање књига за децу.

ОКТОБАРСКИ ПОЗОРИШНИ СУСРЕТИ

октобар

Параћинско позориште основано је 10. октобра 1926. године. У октобру се традиционално организују сусрети. Од 1971. до 1992. то су били сусрети позоришних аматера, од 1992. то је био фестивал позоришних праизведби, а од 1996. године поново Фестивал "Октобарски позоришни дани."

МЕСЕЦ КЊИГЕ

новембар

Од 15. октобра до 15. новембра у оквиру Месеца књиге организују се изложбе књига, књижевни сусрети и награђивање најактивнијих читалица.

Остале културно-ументничко-забавне манифестације

Арт фест одржава се у јуну, у организацији Туристичке организације Параћин. Разнородни програми одвијају се на различитим локацијама у граду нудећи занимљиве доживљаје.

Крстовданске свечаности организује Туристичка организација општине Параћин у септембру под покровитељством Општине Параћин као и Министарства трговине, туризма и телекомуникација и представља централну манифестацију која из године у годину привлачи све више посетилаца у наш град.

Мини Тини Фест је традиционални регионални фестивал дечијих песама који се одржава у септембру, на коме учествују ученици основних школа који су прошли завршну аудицију код селектора фестивала, композитора Јована Адамова.

Дан општине Параћин На овој манифестацији која се организује у септембру, наступају фолклорне и музичке групе, извођачи на традиционалним музичким инструментима, уметници старих заната, сакупљачи лековитог биља, произвођачи меда, вина, ракије, здравичари и др.

3.5. Невладина удружења и културно-уметничка друштва

На територији Општине Параћин има девет Културно уметничких друштава и то:

- КУД Свети Никола
- КУД „Боки 4. јули“
- КУД „Бранко Крсмановић“
- КУД „Спасовдански вез“ Дреновац
- КУД „Моравац“ Горње Видово
- КУД „Радосав Лазић“ Стубица
- ФГ „Данково“
- Друштво „Петрус“ Забрега
- КУД „Цар Душан“

Постоји и сеоска фолклорна група која функционише при школи, у Поточцу, а у процесу регистрације је још једно КУД у Својнову.

КУД „Моравац“ из Горњег Видова, општина Параћин је основано 2013. године и од тада до данас егзистира захваљујући ентузијазму и посвећености свих чланова друштва.

Културно уметничко друштво "Моравац" Горње Видово има за циљ оживљавање, неговање и промоцију традиционалне културне баштине и едукацију младих у очувању исте.

Циљ оснивања друштва је не само очување културне баштине наше земље и завичаја, већ и континуирана едукација деце и младих у селу и околини о српском килтурном наслеђу, традицији и обичајима.

КУД броји око 70 чланова и у оквиру друштва су формиране три групе играча:

1. школица фолклора
2. дечији ансамбл
3. омладински ансамбл,

а постоји и литерална секција, као и секција солиста.

Богатом кореографијом, друштво је наступало на многобројним манифестацијама, такмичењима и осталим наступима како у земљи тако и у иностранству. Сви наступи су били запажени, а велики број њих и награђени.

Друштво се може похвалити великим бројем фестивала, небројено пута носиоци признања и пехара свеукупног победника на манифестацијама, запаженим кореографијама и уиграним ансамблом.

2023. године је десетогодишњица рада Куд-а.

Уметнички руководилац друштва је господин Драган Симић, а председница друштва је госпођа Вељковић Александра.

Културно уметничко друштво „Цар Душан“ из Параћина, основано је 05.12.2022. Настало је као идеја групе родитеља, односно мајки, које комбинују своје знање, вештину и снагу, а да наставе са фолклорном игром. Само друштво чине деца различитог узраста, која су годинама свирала у два највећа параћинска културно-уметничка друштва, која су се за кратко време распала.

Циљ културно-уметничког друштва је очување и поштовање традиције. Поред очувања духовне културе и традиције нашег народа, Културно-уметничко друштво „Цар Душан“ има и још један важан елемент свог постојања, а то је „СРЕЋА“. „Кроз време које је иза нас видели смо да дружење наше деце, пре свега, веома радује нашу децу.

Циљеви друштва, као и сами планови, су и да се само друштво кроз игру и кроз путовања шири у најбољем облику.

Фолклорна секција "Цар Душан" тренутно броји 50 чланова, међу којима највећи број чине сами фолклораши, у две групе: млађа група су деца од око 6 до 10 година и средња група деце од 12 до 16 година, затим пар младих уметника који свирају на музичким инструментима "хармонику" као и на музичком инструменту "флаута", пар девојака одличног гласа које певају народне песме као и песме са Косова.

КУД „Свети Никола“ Својново, броји 60 чланова подељених у 3 групе. За сада су то углавном деца узраста до 15 година. Све више одраслих се јавља да постану чланови и играчи, па постоји могућност да се ускоро још једну групу.

Друштво је релативно ново, постоји тек неколико месеци, и до сада су имали 1 наступ.

КУД „Јухорски вез“ Поточац

Друштво је почело са радом у априлу 2022. Године и има око 35 чланова. Подељено је у две групе, млађа група од 1. до 4. разреда и старија група од 5. до 8. разреда. Учествовало је на манифестацијама у Александровцу, Рибарској Бањи, Буљану, Обреж, Лебина, Параћин, Својнов, Врденовац, Крушар, Бачина и Поточац.

У Параћину је активна **креативна заједница** која, такође, учествује у многобројним манифестацијама, саборима песника, сајмовима и колонијама, попут:

Књижевни клуб "Мирко Бањевић" Параћин је невладино и непрофитно удружење које су основали грађани ради остваривања циљева у области развоја културе, књижевности и уметничког стваралаштва. Клуб је основан 1973. године, а са повременим малим прекидима у раду остао је активан до данас. Циљ у даљем раду удружења је и подстицање и координација активности чланова удружења на плану организовања књижевног живота у Општини Параћин кроз све аспекте делатности: популаризација, едукацију, издаваштво, литерарно стваралаштво младих основношколског и средњешколског узраста, популарисање књига и књижевности, као и науке, културе и аматерског књижевног стваралаштва.

Савез књижевника СКОР за Поморавски округ. Унутрашње активности Удружења књижевника Србије одвијају се преко књижевних заједница које су установљене по територијалном принципу и обухватају подручја округа као административних целина.

Књижевна заједница Удружења књижевника Србије за Поморавски округ са седиштем у Јагодини формирана је 1997. године и обухвата подручје шест општина: Јагодине, Ћуприје, Параћина, Свилајнца, Деспотовца и Рековца и броји 34 члана. За 16 година постојања објавила је више од стотину књига међу којима и неколико значајних антологија, као и два броја часописа „Дани“ и три броја часописа „Ново доба“; организовала је много књижевних вечери и промоција нових књига на овом подручју, али и у другим срединама. Књижевна заједница од 2000. године додељује књижевну награду **Поморавски Орфеј** за најбољу књигу поморавских књижевника у претходној години. Осим тога, поморавски књижевници у више наврата су представљани на Трибини Француска

7 у УКС-у, као и на бројним и еминентним књижевним манифестацијама широм Србије.

ДОК - Дреновачки омладински клуб је Удружење младих чији је циљ промоција волонтеризма, омладинског активизма, неформалног образовања, људских права, инклузије и филантропије.

Удружење Окулар, Ћићевац је невладина, непрофитна организација, која тежи јачању друштвеног активизма деце и младих и унапређењу квалитета живота у локалној заједници и шире, кроз бављење истраживањима и имплементацију пројеката и других активности које за основ имају следеће области: едукацију, образовање, људска права, образовну и социјалну инклузију, друштвени активизам и волонтеризам.

Циљеви удружења односе се на промоцију креативног образовања са посебним освртом на примену информационих технологија у образовном процесу, едукација и развијање проактивних животних навика деце и младих, сузбијање свих облика дискриминације, промоција и заштита људских, а посебно мањинских и женских права, сарадња са организацијама и институцијама у земљи и иностранству, побољшавање положаја деце и младих са инвалидитетом, залагање за вредности цивилног друштва, изградња, промоција и јачање толеранције међу и према припадницима националних мањина и сл.

Фото група Арт тим Параћин је екипа уметничких комерцијалних фотографа, сниматеља и едитора из Параћина.

Фотокино клуб Параћин је настао 1973. године са циљем да се грађани упознају са основним елементима снимања кино камером и фото апаратом. 1992. године ФКК Параћин организује „Дане фотографије Србије“ где домаћи аутори освајају прва места и од тада се овај клуб сврстава међу најбоље као 4. у Србији. Клуб повремено организује пројекције и курсеве, клупске и самосталне изложбе чланова и других реномираних фотографа. Клуб броји 19 чланова. 2017. године ФКК Параћин је организовао Први фестивал фотографије Србије у оквиру којег је отворен републичка изложба.

Атеље "Солидно" Параћин – од 2013. године бави се припремом за уметничке академије и факултете примењених уметности (АЛУ, ФЛУ, ФПУ...) кроз часове цртања, сликања, вајања, фотографије, примењене уметности и дизајна (графички дизајн, дизајн текстила, модни дизајн, дизајн ентеријера).

Ликовна школа отворени атеље "Срећко" припрема за пријемне и стицање знања из области визуелних уметности кроз теорију и праксу до нивоа самосталног изражавања.

Књижевно уметничка асоцијација "Артија", Параћин је првенствено оформљен ради професионалног и потпуног техничког уређења и опремања књиге од сређивање текста и обраде слика преко израде припреме за штампу до коначне реализације штампања књига.

Допринос култури општине Параћин дају и друга удружења, као што су УГ „Штит“, Удружење потомака ратника Србије од 1912-1920. Параћин и Удружење бораца отаџбинских ратова Општине Параћин - УБОР.

3.6. КУЛТУРНИ ТУРИЗАМ

У општини Параћин активна је Туристичка организација општине Параћин која је основана ради унапређења и промоције туризма на територији општине. У складу са тим њен веома важан задатак је да се створе услови за активирање туристичких ресурса на територији општине Параћин и на тај начин унапреде и промовишу изворне вредности дестинације. Један од главних циљева јесте да се врши подстицање, координирање и организација културних, уметничких, привредних, спортских и других манифестација које доносе обогаћивању туристичког производа.

ТО Параћин у сврху промоције израђује и штампа брошуре (туристичког водича, мапе града, разгледнице, брошура верског туризма, брошуре о граду, рекламне кесе, промотивни туристички филм, и друго) у којима су представљени атрактивни туристички и верски локалитети на подручју града, али и околине. Овим се покрива и промоција града на сајмовима и манифестацијама на којима ТО учествује. Промотивни материјал се дели бесплатно на сајмовима и манифестацијама.

ТО Параћин има добру сарадњу са свим медијским кућама како на локалном, тако и на националном нивоу и редовним присуством у медијима, континуирано промовише туристичке потенцијале општине Параћин.

Такође, ТО Параћин се бави пословима који су у вези са прихватањем туриста, као и пружањем свих неопходних информација о туристичкој понуди општине.

Богато културно-историјско наслеђе, природне атрактивности и повољан географски положај омогућавају развој различитих видова туризма: културни, манифестациони, спортски, излетнички и транзитни туризам, а Туристичка организација има задатак да све ове видове туризма подједнако промовише и развија.

Туристичка организација општине Параћин активно учествује у организацији манифестација као и промоцији и извештавању о њима на сопственој интернет презентацији. Организовање концерата је као пратећи програм многих манифестација. Промовисање манифестација које су ушле у календар манифестација које организује Скупштина општине Параћин у сарадњи са ТО Параћин, се врши кроз адекватан пропагандни програм у виду штампаног, аудио, видео и интернет материјала. Успешна сарадња ТО Параћин са Туристичком организацијом Србије (ТОС) искоришћена је да се прошире сазнања о савременим кретањима на туристичком тржишту. ТОС је дала сагласност да се све манифестације од значаја за општину додатно рекламирају.

И поред богатих ресурса општина Параћин не искоришћава све могућности у развоју културног туризма. Потребно је радити на.....ширењу културне понуде, повећању иновативности и мултисекторском приступу у креирању програма и културне понуде, побољшању информисаности и потенцијалних послетилаца.

- Божићна варница
- Пливање за часни крст на Богојављање
- Светосавски маратом
- Салон вина
- Дани вина Трешњевица
- Сајам меда
- Концерт Хариса Џиновића
- Међународни шаховски фестивал

- Витешки фестивал Петрус забрега
- Концерт Жељка Васића
- Сабор Света Петка Извор
- Винска променада
- Дани паприке дреновац
- Етно-фест
- Дечији карневал
- Државно првенство у стреличарству, дисциплина „филд“ Сисевац
- Џипијада 4x4 Буљане

3.7. КУЛТУРНА САРАДЊА ОПШТИНЕ ПАРАЋИН са другим градовима у Србији и иностранству

Поједине установе културе општине Параћин остварују сарадњу са другим градовима у земљи и иностранству, углавном преко пројеката, једнократно. Та сарадња је увек успешна и са dobrим резултатима пројеката, међутим нема још увек модела да постане редовна, интензивнија и одржива. Осим установа културе, сарадњу са другим градовима на пољу културе остварује Музичка школа, као и нека културно уметничка друштва.

Као пример добре праксе, Музичка школа остварује сарадњу са удружењем Music Art Project из Београда, као и са Школом за музичке таленте из Ћуприје, и музичком школом из Лесковца.

Градска народна библиотека „Др Вићентије Ракић“, на пример, реализовала је изложбу "Пренос културних вредности кроз фотографију", на којој су излагали аутори из Турске, Северне Македоније, Албаније и Србије.

3.8. ФИНАНСИРАЊЕ КУЛТУРЕ

Редовним издвајањем за годишње програме и рад установа културе, Општина Параћин има утросак од око 97,34% од укупног буџета намењеног за културу у општини. Тим средствима финансира се рад 5 установа. Анализа процентуалне расподеле средстава на програме и остале трошкове говори о томе да материјални трошкови заједно са платама и доприносима запослених чине највећи део буџета за културу (40,36%), који је 2022. године износио 94.033.690 динара.

Удео буџета за културу у укупном буџету општине Параћин, по годинама:

Година	Реализација буџета општине (извор ...)	Реализација - Установе културе (извор)	Реализација - Услуге културе (извор)	Укупно - Реализација за културу (извор)	% учешће реализације у култури у реализацији буџета општине (извор)
1	2	3	4	5(3+4)	6(5/2)

2022	1.803.953.155	91.536.400	2.497.290	94.033.690	5,213
2021	1.528.462.250	70.229.902	1.604.640	71.834.542	4,70
2020	1.364.737.495	62.091.602	2.047.650	64.139.252	4,70
2019	1.678.861.974	90.455.777	2.346.494	92.802.271	5,528
2018	1.415.669.453	99.267.881	2.464.837	101.732.718	7,186

Финансијска анализа и културна политика у општини Параћин

За област културе у општинској управи општине Параћин, задужена је **Управа за ЛЕР, јавне службе и друштвене делатности**, што је дефинисано Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места. Будући да лице задужено за област културе не обавља само послове из поменуте области већ води управни поступак, израђује решења из области образовања, друштвене бриге о деци, спорта, даје мишљења и сл., сарадња са установама културе, углавном се своди на једногодишње давање мишљења у вези годишњих планова које достављају установе културе. Из тих разлога сви пројекти и акције најчешће потичу само од институција које заступају ову делатност. Све активности обављају се у складу са законима који уређују те области попут Закона о култури, Закона о библиотечко-информационој делатности, Закона о музејској делатности и сл.

У оквиру Општинског већа не постоји члан надлежан за културу, али постоји Савет за друштвене делатности СО Параћин чија задужења укључују разматрања извештаја о раду установа из области образовања, науке, културе, информисања, социјалне заштите и сл. Улога Савета је да предлаже мере за унапређење рада установа, али и да разматра питања у вези унапређења положаја младих и даје мишљења на предлоге одлука у областима од значаја за младе и спорт.

3.7.1. Финансирање културе у општини Параћин

Општина Параћин сваке године Одлуком о буџету општине Параћин предвиђа средства за програме, програмске активности и пројекте за развој културе и информисања, што обухвата функционисање локалних установа културе, унапређење система очувања и представљања културно-историјског наслеђа и унапређења јавног интереса у области јавног информисања.

3.7.2. Финансијска анализа у области културе

У последње четири године укључујући и 2022. одвајана средства у буџету за област културног развоја и информисања у општини Параћин, варирају између 5,52 и 6,04%, док се заједно са компламентарним гранама образовањем и туризмом за

ову област одваја између 14.61 и 15,69%, с тим што се најнижи проценат буџетских планирања односи на 2020. годину избијања пандемије COVID 19.

4. АНАЛИЗА ЗАДОВОЉСТВА И ПОТРЕБА ПУБЛИКЕ - СТАНОВНИКА ОПШТИНЕ ПАРАЋИН

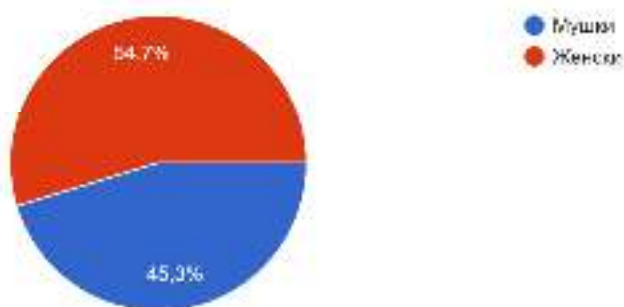
У процесу израде документа Плана развоја културе општине Параћин за период 2023. до 2028. године, током маја и јуна 2023. године, спроведено је истраживање задовољства али и потреба публике, тј. свих становника у општини Параћин. У сврху истраживања развијен је и коришћен упитник рађен по стандардном моделу, а становницима општине Параћин, је био доступан и у штампаном али и у електронском формату Google упитника⁶ који је био постављен на друштвене мреже установа културе.

Упитник је састављен да би се делимично испитало задовољство становника Параћина, заступљеношћу културних програма у Параћину и њиховим квалитетом. Истраживало се такође, колико су становници, нарочито млади, укључени у програме и да ли би то волели.

На упитник је одговорило укупно 106 испитаника.

Према полној структури нешто више одговора је било од стране женског становништва општине Параћин (54,7%) у односу на проценат одговора мушкараца (45,3%).

Основни подаци о испитанику Пол
106 одговора

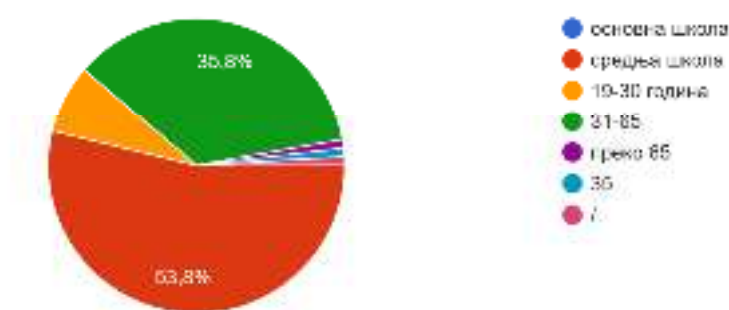

Испитивању су се у највећој мери одазвали ученици средњих школа са територије општине Параћин (53,8%), узраста од 16 до 18 година, затим од радно активног становништва старости од 31 до 65 година (35,8%) док су млади од 19 до 30 година старости учествовали са свега 7,5%.

⁶<https://docs.google.com/forms/d/1Ikt4JDTCGDKNMfj79pxYbYvc6sBAM9LtX5HejWh7DeU/edit>

Узраст/ старост

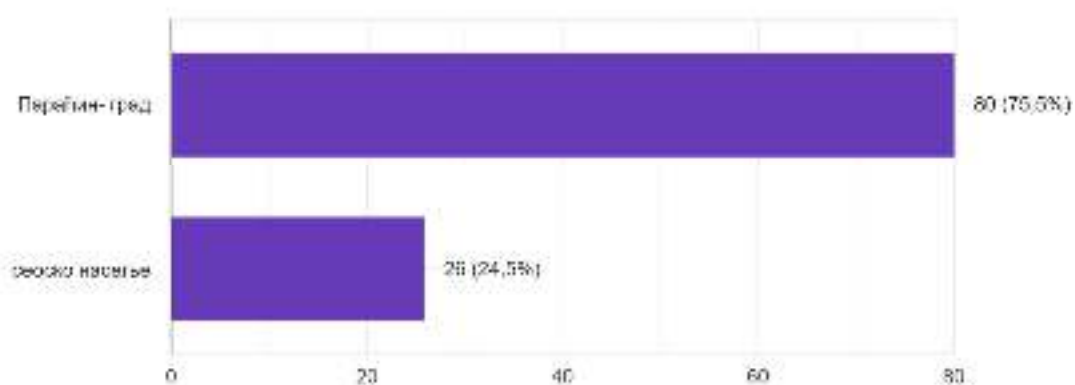
106 одговора

Највише испитаника живи у Параћину њих 75,5%, док је значајно мањи број оних који живе у сеоским насељима општине Параћин.

Место становања

106 одговора

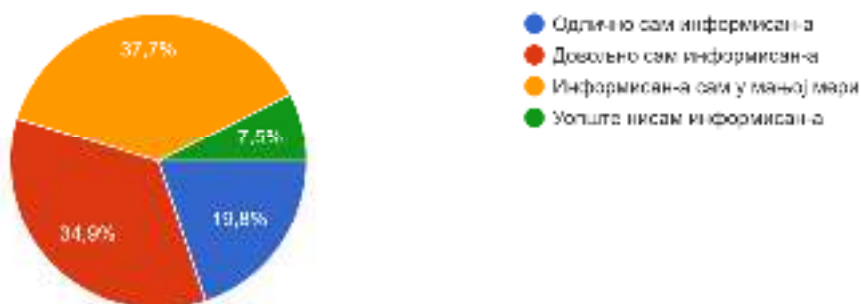

ИНФОРМИСАНОСТ О КУЛТУРНО УМЕТНИЧКИМ ПРОГРАМИМА У ПАРАЋИНУ

37,7% учесника у анкети су се изјаснили да су у мањој мери информисани о културном програму, њих 34,9% да су довољно информисани, 19,8% су се изјасниле да су одлично информисане, а 7,5% да нису опште информисане о културним програмима који се спроводи у општини Параћин.

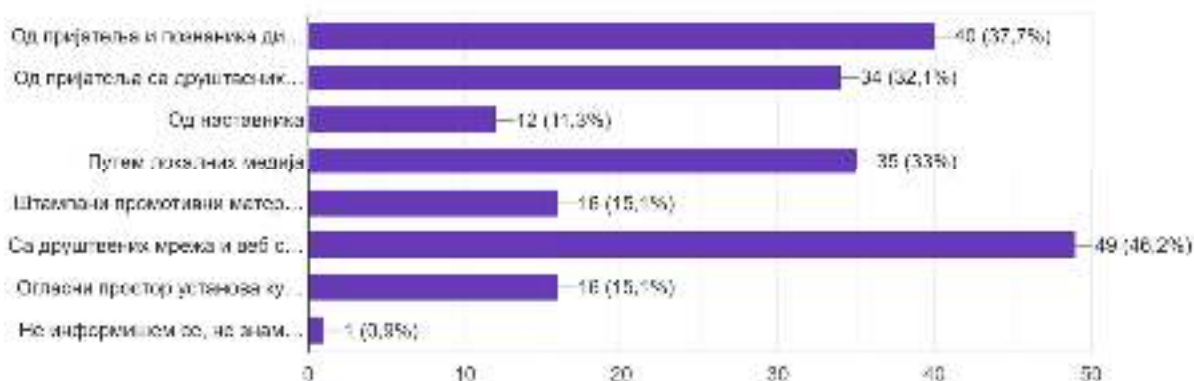
У којој мери сте информисани о културним програмима у Параћину?

106 одговора

На који начин се информисате о програмима Позоришта, Завичајног музеја, Библиотеке, Културног центра, Дома омладине и другим пр... Параћину? (Можете обележити више одговора)

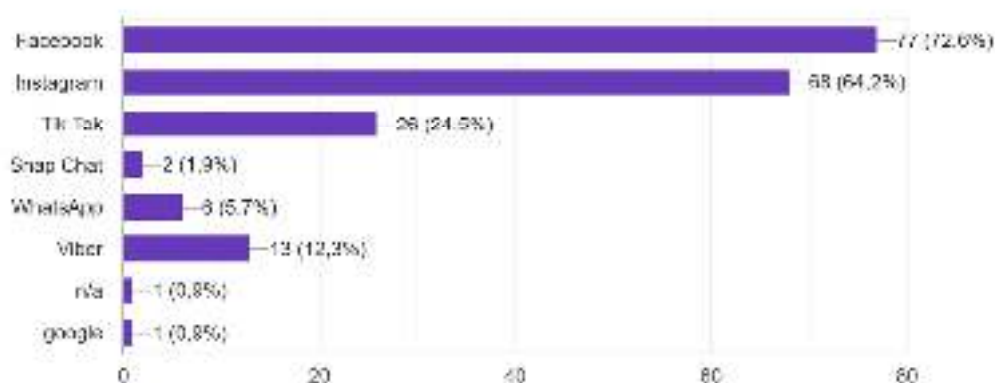
106 одговора

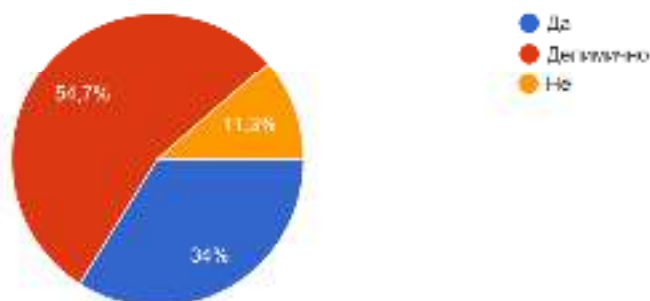
Највећи проценат испитаника се изјаснило да се о културним програмима информиса преко друштвених мрежа и веб сајтова 46,2%, од пријатеља и познаника (37,7%), затим путем локалних медија (33%), од пријатеља са друштвених мрежа (32,1%). Од наставника се информиса 11,3% а свега 0,9% се изјаснило да се не информиса о културним програмима.

Као најбоље мреже за промоцију и информисање о програмима културе у општини Параћин, испитаници су оценили Фејсбук (72,6%), Инстаграм (64,2%), затим ТикТок (24,5%) и Вибер (12,3%).

Која друштвена мрежа је најбоља за промоцију и информисање о програмима културе?
 Можете обележити највише 3 одговора. (Ако обележите "Друго" наведите тачно шта.)
 106 одговора

Да ли установе културе добро информишу грађане о програмима културе? (на време, о садржају, о свим догађајима)
 106 одговора

Највећи број испитаника њих (54,7%) се изјаснило да установе културе их делимично информишу о програмима културе. 11,3% испитаника сматра да установе културе не информишу добро грађане о програмима.

Као установа која их најбоље информише, испитаници су навели Позориште (39,6%), па онда школе (33%). Следе их Културни центар (18,9%) и Библиотека (17,9%) са приближним бројем одговора.

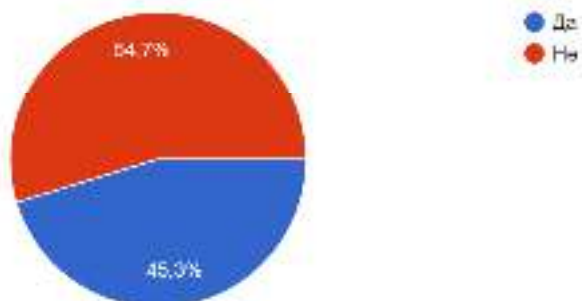
Која установа Вас најбоље информише о догађајима и програмима?

106 одговора

Да ли је потребно да се уведе нови начин информисања?

106 одговора

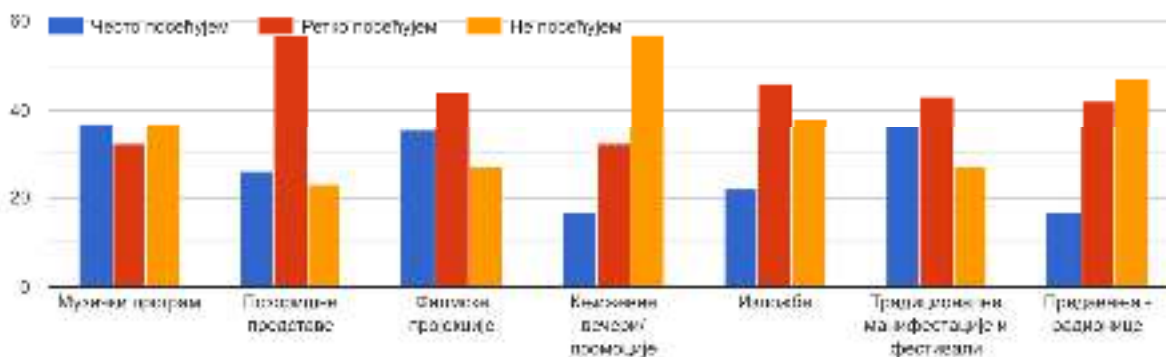

Више од пола испитаника су се изјаснили да није потребно да се уводе нови начини информисања (54,7%) док је њих 45,3% навели следеће предлоге:

- Унапред благовремено обавештавати о догађајима (догађаји се најављује тек на дан дешавања што људима не даје довољно времена за организацију)
- Повећање информисања грађана преко друштвених мрежа, веб сајтова, You tube канала, локалних медија, плаката по граду.
- Израда софтвера који би служио за информисање грађана о локалним дешавања
- Направити посебну интернет страницу или посебан Фб профил / Фб страницу, у сврху најаве свих културних дешавања у општини Параћин
- Слање новина на кућну адресу

ПОСЕЋЕНОСТ КУЛТУРНИХ ПРОГРАМА

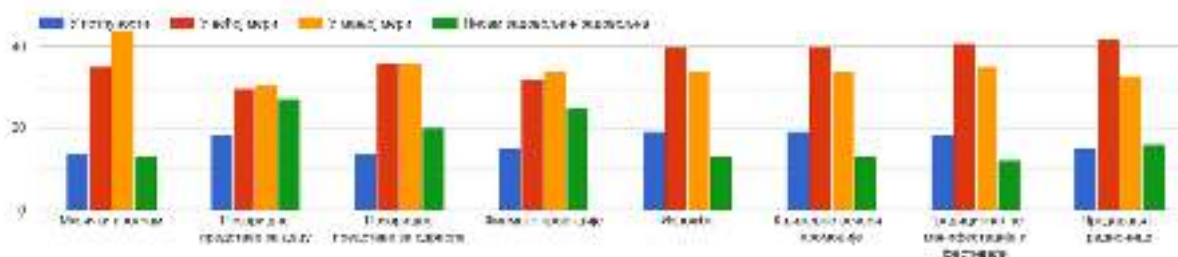
Колико често посећујете следеће програме у Параћину?

Становници општине Параћин често посећују Традиционалне манифестације и фестивале, филмске пројекције и музичке програме. Највећи број њих се изјаснио да не посећује књижевне вечери и промоције, предавања и изложбе.

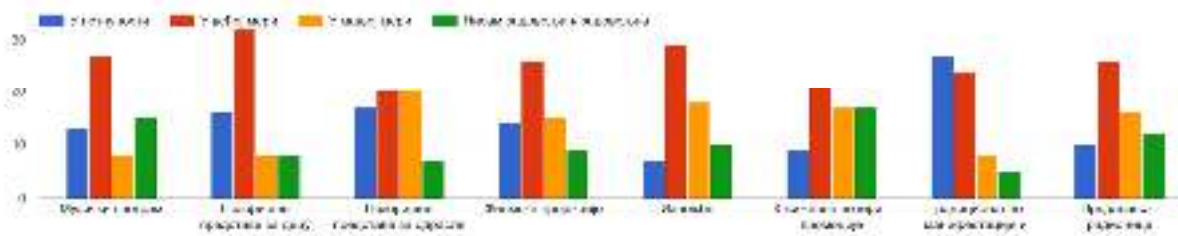
ЗАДОВОЉСТВО ПРОГРАМИМА

Да ли сте задовољни КОЛИКО има програма у Параћину у овом подаци?

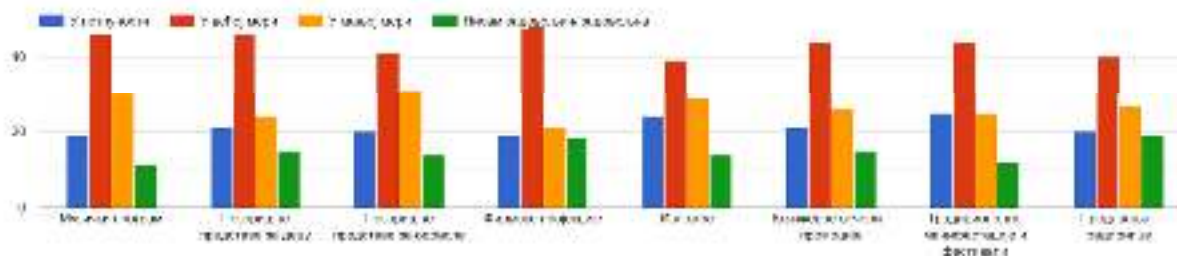

У већој мери испитаници су задовољни колико има програма културе у Параћину и то бројем традиционалних манифестација и фестивала, књижевних вечери, изложби. Када су у питању филмске пројекције и позоришне представе за децу, ту је приближан однос испитаника који нису задовољни.

Да ли сте задовољни КВАЛИТЕТОМ програма културе?

Делите задовољни КВАЛИТЕТОМ програма културе?

У већој мери код свих врста програма културе, преовладава задовољство квалитетом програма, највише филмским пројекцијама, традиционалних манифестација и фестивала, музичког програма и представама за децу. Али, испитаници су истакли и који то програми културе недостају у Параћину:

- Позоришне представе
- Филмске пројекције за децу и одрасле
- Више традиционалних манифестација
- Концерти квалитетних извођача
- Књижевне вечери познатих писаца
- Креативне радионице за децу, трибине за одрасле.
- Концерти на отвореном, изложбе на отвореном и представе на отвореном током лета.
- Омладинска сцена,
- Музичка сцена
- Позоришне групе за омладину и креативне радионице
- Бесплатно учења страних језика у установама културе
- Радионице за децу током летњег распуста, бесплатни курсеви популарних вештина и језика
- Сећања на истакнуте појединце града и институције културе
- Џез концерти
- рок концерти
- културне трибине,
- филмови на отвореном
- Концерти класичне музике еминентних извођача
- Фестивали (музички, зимски, фестивали у центру града, традиционални фестивали културе),
- Више музичких наступа у граду како у затвореним просторијама, тако и на отвореном (оркестри, солисти, хорови...).
- Ликовни конкурси
- Часови у природи.
- Јавни наступи фолклора

На питање **Шта бисте променили код постојећих програма**, испитаници су дали следеће одговоре:

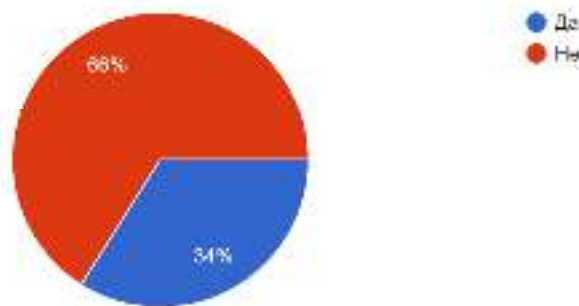
- Боља информисаност о дешавањима
- Учесталост програма на месечном нивоу,
- Квалитет понуђених програма

- Веће интересовање за историју града и Србије као и очување културног наслеђа
- организаторе
- теме
- Само повећати број програма
- Чешће истраживање културних потреба грађана,
- Нови биоскоп
- Повећати број програма
- Укључивање што већег броја грађана у интересовање за културу.
- Квалитетни садржај и едукација.
- Већи број испитаника се изјаснио да ништа не би мењали

УЧЕШЋЕ ГРАЂАНА У ПРОГРАМИМА У КУЛТУРИ

Да ли учествујете у неким програмима културе у Параћину?

106 одговора

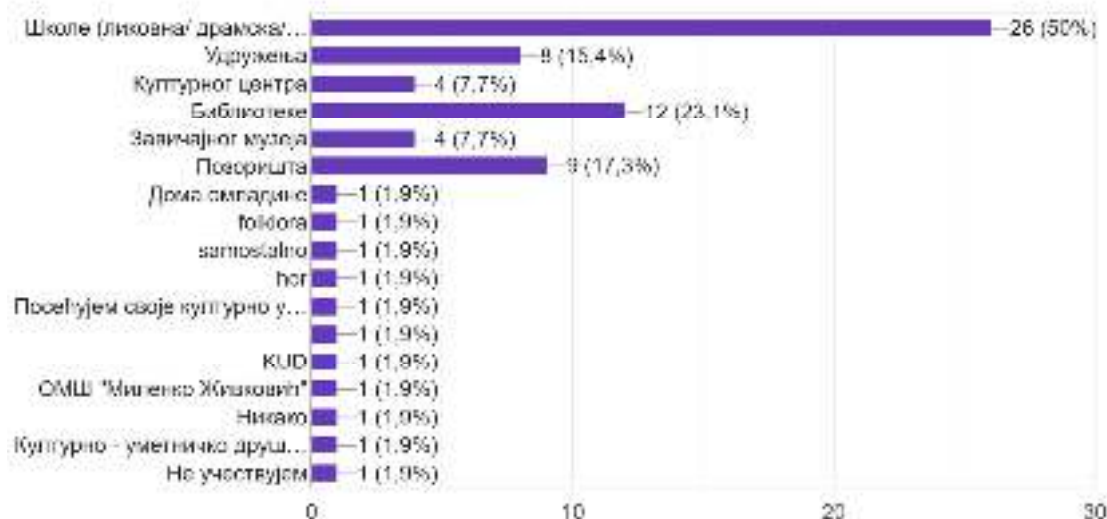

Највећи број испитаника (66%) не учествује у програмима културе који постоје у општини Параћин.

Испитаници који су се изјаснили да учествују (34%) у програмима културе, највећи проценат њих (50%) учествује преко школе (ликовне, драмске, литерарне секције), затим преко Библиотеке (23,1%). Најмањи проценат укључивања у културне програме је преко Дома омладине и КУДова (по 1,9%).

За оне који учествују: Како сте укључени - преко које институције?

52 одговора

Највећи проценат испитаника би желео да се укључи у културне програме установе позоришта и библиотеке

За оне који учествују: У којој врсти од понуђених програма бисте волели више да учествујете?

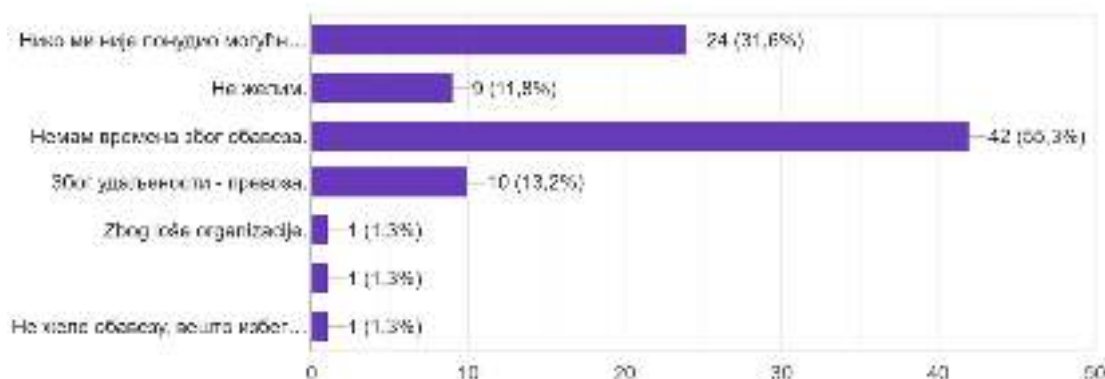
55 одговора

Разлоге за неучествовање у програмима културе испитаници су највише објаснили недостатком времена због обавеза (њих 55,3%), затим њих 31,6% је одговорило да им нико није понудио ту могућност, због удаљености – превоза (13,2%) а да не жели се изјаснило 11,8%.

За оне који не учествују: Зашто не учествујете у програмима културе?

76 одговора

ГЛАВНИ ЗАКЉУЧЦИ

Информисаност становништва о културно уметничким програмима у Параћину је релативно добра, али су потребна унапређења. Неки од начина су:

- ефикаснијим коришћењем дигиталне промоције и друштвених мрежа; прилагођавањем специфичним циљним групама
- креирањем обједињеног културног програма на недељном и месечном нивоу и објављивањем на централном инфо пулту и дигитално
- осавремењавањем промотивних алата и садржаја

Посећеност и задовољство бројем и квалитетом програма

Највише су посећене традиционалне манифестације и фестивали, што је праћено једнаким задовољством бројем и квалитетом манифестација.

Присутно је задовољство представама за децу, филмским пројекцијама и музичким програмом, али су недовољни и потребно је њихово унапређења као и додатни садржаји.

Публику је потребно градити нарочито у области књижевности, ликовних уметности и музичких програма. Потребно је интензивнија комуникација са грађанима али и ученицима по питању њихових потреба, жеља и талената у области културе и уметности.

Потребно је осавремењавање простора и програма.

Учешће грађана у програмима културе је нарочито заступљено код ученика у школским секцијама. Потребно је даље радити на мотивисању и стварању могућности за интензивније укључивање грађана и на премошћавању баријера.

5. SWOT АНАЛИЗА

SWOT анализа (интерна и екстерна самопроцена локална заједнице) је методолошки алат, коришћен у циљу одређивања конкурентске позиције локалне заједнице. Представља основни улаз за дефинисање приоритетних циљева и то, пре свега, део анализе који се односи на слабости. Наиме, евидентирани слабости које служе као основа за квалитетно планирање развоја, тако што ће дефинисани приоритетни циљеви указивати на потребу и начин за смањивање или елиминисање тих слабости.

Снаге су фактори који једном подручју дају предност. Слабости су, са друге стране, фактори који представљају препреке развоју локалне заједнице. Шансе су екстерне прилике које треба искористити, док претње означавају негативан екстерни фактор који треба неутралисати.

Идентификовани су следећи елементи за културу општине Параћин из SWOT анализе:

Снаге	Слабости
Развијене установе културе и програми: Завичајни музеј Параћин, библиотека «Др Вићентије Ракић», Културни центар, Позориште; Дом омладине Дечји хор „ДАР”; Активна културно-уметничка друштва (17) Добра међусекторска сарадња Добра сарадња са медијима Умреженост институција културе са институцијама образовања: сарадња Културног центра са уметничким академијама у Србији; сарадње библиотеке са образовним установама Музичка школа Добра сарадња туристичке организације са установама културе и клубовима Адекватан простор - Културни центар; изградња депоа музеја са конзервацијском лабораторијом и саниран изложбени простор Добра техничка опремљеност Културног центра Задовољавајући услови за одржавање културних садржаја и манифестација Оживљавање живота на селу и услови за рад КУД-ова - реконструисани домови културе у селима Повољно (двострано) радно време библиотеке Пројектно техничка документација за адаптацију простора библиотеке Помоћ општине у раду КУД-ова кроз годишње конкурсе за културу Добар систем оглашавања културних садржаја Три књижевна клуба: Мирко Бићевић, Логос (село Својиново), Савез књижевника у земљи и расејању Клуб Параћинаца у Бг издаје Лист	Недостатак стручног кадра и техничког особља Недостајућа техничка опрема Недостатак простора за складиштење материјала (Библиотека, музеј, културном центру) Мали изложбени простор музеја Ограничена доступност културних садржаја услед немогућности двостраног рада Културног центра и музеја Недостатак адекватног возила за превоз поставки свих установа Мали број нових књига на годишњем нивоу Проблем заједничке зграде за рад библиотеке и музичке школе (нерешени имовински односи) Недостатак опреме и ношњи за рад КУД-ова Недостатак адекватних услова за наступ КУД-ова у градској средини Изложбени простор музеја без грејања Недовољна валоризација културно-историјских споменика - нема школа глуме Библиотека нема адекватан простор (за складиштење, изложбени простор, за одржавање манифестација), Биоскопске пројекције су у позоришту, јер Параћин нема биоскопску салу (Параћин има само ту једну салу за све функције) Нема дечијег културног центра (оснивање нове установе културе) Не постоји канцеларија за младе позориште, музеј и библиотека немају обезбеђен приступ особама са отежаним кретањем, унутрашњост је такође архитектонски неприступачна не укључују се у рад установа 4 удружења особа са инвалидитетом (и у креирању програма и као корисници – рукотворине,)

Параћинац
 2 фото клуба: Арт Тим и Фото кино клуб
 Параћин (велики број чланова)
 Мизеј стакларства (идеја да се не иде само на поставку већ и на производњу)
 Ђачка ликовна колонија у оквиру библиотеке
 Ликовна колонија "Сисевачка" коју КЦ организује
 Приватна школа балета "Балетски студио М"
 Књижевна и ликовна колонија
 Фолклорне и певачке групе
 Посебни конкурси за културу и НВО сектор из културе од стране локалне самоуправе
 пројектно техничке документације за адаптацију простора библиотеке
 Грза као простор за одржавање манифестација
 Добра сарадња са медијима, Активни портали; 035, ПН инфо, ПН коцка, ЕКОПН, Моје место, дописништво Вечерњих новости
 Ромско удружење "Ђурђевдан" добра сарадња са свим установама културе
 Добра сарадња са побратимским градовима
 Посебни конкурси за културу и НВО сектор из културе од стране локалне самоуправе
 Дечји хор „ДАР“, активна културно-уметничка друштва (7+2 у оснивању)

позориште нема ансамбл и продукцију

Шансе	Претње
Домаћи и међународни фондови за финансирање програма културе Сарадња са партнерским градовима (са простора бивше Југославије: Штип, Крапина, Мурска Собота....) сарадња са приватним сектором сарадња са дијаспором	Неповољна демографска слика, Нестабилна економска ситуација Мас медији на Балкану Незаинтересованост младих генерација за културну понуду

6. ВИЗИЈА КУЛТУРНОГ РАЗВИТКА ОПШТИНЕ ПАРАЋИН

Култура у општини Параћин има важну улогу у животу становника, доступна је свима и доприноси високом квалитету живота. Културни програми по свом садржају и квалитету задовољавају потребе и навике широке публике и у корак су са савременим трендовима продукције и презентације. Општина у сарадњи са установама и удружењима континуирано ради на заштити културног наслеђа и тиме чува идентитет заједнице и доприноси бољој будућности. Општина Параћин је атрактивна локација са културно-историјским садржајима, инфраструктурно и урбано уређена, у коју људи радо долазе због богате понуде културног туризма. Креативне индустрије су развијене и пружају велике могућности за нове послове и младе људе који радо остају да живе и раде у Параћину и доприносе даљем развоју културе и своје општине.

7. ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ПАРАЋИН И МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ЦИЉЕВА

Општи циљ

Створити амбијент у коме култура континуирано генерише друштвени и економски развој заједнице и унапређује квалитет живота становника општине Параћин.

Посебни циљ 1. Унапредити институционалне капацитете и систем финансирања у култури

Адекватни просторни и технички услови у установама културе основни су предуслов за ефикасан и квалитетан рад запослених, за продукцију квалитетног програма и адекватну заштиту и очување фонду музеја, библиотеке и других установа културе. На унапређењу људских ресурса установа културе и удружења грађана активних на пољу културе потребан је континуиран рад. Иако је недостатак кадра углавном конципиран као основни проблем, улагање у стручно усавршавање постојећег кадра је неопходно за ефикасан рад установа културе. Развој међусекторске и међуинституционалне сарадње на пољу развоја културе у општини Параћин има добру основу, али је потребно ојачати везе и формално успоставити заједнички рад јавног и цивилног сектора из области културе, образовања и социјалне заштите, уз појачане активности за мотивисање пословног сектора за подршку. Приватни сектор може бити један од алтернативних извора финансијске и нефинансијске подршке развоју креативних индустрија. Осим тога, потребно је ојачати институционалне капацитете за диверзификацију извора финансирања културе, која се у основи ослања на буџет општине.

ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ УСПЕШНОСТИ
Број запослених у установама културе
Број установа културе за које је обезбеђен адекватан простор - реконструкција, адаптација, доградња
Број установа културе за које је обезбеђена адекватна техничка опремљеност
Број установа културе за које је обезбеђена квалитетна и брза Интернет мрежа
Број уметника и запослених у култури на обукама/ на годишњем нивоу
Број уметника и запослених у култури на студијским посетама/ на годишњем нивоу
Број међуресорних програма и протокола о сарадњи

Мера 1.1. Техничко опремање установа културе

У свим установама културе постоји потреба за техничким осавремењавањем, набавком опреме и обезбеђењем недостајућег простора. Техничко и просторно

опремање је потребно како за продукцију и реализацију културних програма, тако и за адекватније услове рада установа и за чување и заштиту библиотечке грађе, слика и других галеријских и музејских експоната. Недостајућа опрема у Културном центру је осветљење, озвучење, телевизори – LCD екрани. За све установе културе у општини је на располагању само један систем за озвучење, који је у власништву Туристичке организације општине Параћин. Музеј не поседује сопствено возило и то у многоме ремети процес рада, нарочито теренски рад и обилазак локалитета, али и транспорт изложби као и комуникацију са другим установама са којима Музеј интензивно сарађује. Недостатак адекватног возила за превоз поставки је заправо проблем свих установа културе. Библиотеци је потребан простор за учење на даљину, за групни рад са децом, као и сала за јавне приредбе. Техничка и комуникациона опрема је недовољна. Опредељена средства за набавку опреме су скромна тако са свака принова не успева много да унапреди делатност, већ само замењује ону превазиђену а нужну за пословање. Библиотека на годишњем нивоу набавља мали број нових књига. Потребно је обезбедити средства за већи број наслова.

Осим установама, потребно је техничке услове и опрему за рад удружења активних на пољу културе и очувања културног наслеђа. За рад КУД-ова нарочито је важна набавка ношњи за нове кореографије, као и набавка озвучења за јавне наступе. За сада се у Параћину за много намена користи само један систем озвучења.

Мера 1.2. Реновирање, реконструкције објеката установа културе - Обезбеђење простора за рад и простора за посебне намене

Код установа културе посебно је изражен проблем недостатка простора за складиштење материјала (Библиотека, музеј, културни центар). Постојећи изложбени простор Музеја је мали и без грејања тако да је један период током године простор неадекватан или изван функције. Библиотека нема адекватан простор (за складиштење, изложбени простор, читаоницу, за учење на даљину, за групни рад са децом, као и сала за јавне приредбе). Томе нарочито доприносе нерешени имовински односи и дељење заједничке зграде са Музичком школом. Параћин нема биоскопску салу; биоскопске пројекције су у позоришту. У истраживању задовољства публике у Параћину, овај недостатак се показао као један од главних проблема, тј. потреба публике за обезбеђењем биоскопа.

По питању приступачности простора и програма, позориште, музеј и библиотека немају обезбеђен приступ особама са отежаним кретањем, а унутрашњост објеката је такође архитектонски неприступачна.

Обезбеђење простора за рад

Нарочито је изражен недостатак адекватних услова за рад КУД-ова и других удружења грађана активних на пољу културе, нарочито у селима.

Поред тога, не постоји простор за наступ КУД-ова ни у граду.

Општинска управа има у плану изградњу вртића и ученичког дома. Ове инвестиције могу укључити и намену за решавање дела проблема за обезбеђење простора за удружења грађана на пољу културе.

Изражен је и проблем пропадања домова културе у селима. Потребно је обавити мапирање објеката, као и анализу стања и потреба за радовима и опремањем. Један од приоритетних радова је решавање проблема крова и мокрог чвора у дому

културе Поточац за обезбеђење основних услова за рад КУДа Јухорски вез. Овај објекат је идентификован међу приоритетнима зато што га користи једно од најактивнијих удружења Јухорски вез, које осим интензивног рада у Параћину остварује сарадњу са другим градовима и наступе у иностранству: Грчка (међународни фестивал у Паралији), Аустрија, Швајцарска, Северна Македонија.

По питању улагања у реконструкцију домова културе, постоји подршка Министарства културе за изградњу дома културе у селу Забрега. Потребно је израдити пројектно-техничку документацију.

Завичајни музеј – простор

С обзиром на то да материјал који треба изложити превазилази и нови простор, јавља се проблем галеријског простора за излагање повремених изложби. Због тога је покренуто питање проширења зграде, урађено је идејно решење, у наредним годинама је планиран почетак реализације овог пројекта. Урађен је пројекат адаптације старе зграде Завичајног музеја, а следећи корак је израда пројекта проширења зграде након решавања имовинских односа на парцели на којој је смештен Музеј, као и уређење дворишта, где се у топлијем делу године одржавају сви преатећи музејски и едукативни програми. Како један део дворишта није више у власништву општине него је реституцијом враћен старим власницима, музеј није у могућности да спроведе цео планирани пројекат доградње, већ ће се пројектом дефинисати стара зграда.

У наредном периоду, потребно је овај простор вратити у власништво како би се на адекватан начин наставило са обављањем делатности.

Зграда музеја је под заштитом државе и није у потпуности приступачна особама са инвалидитетом.

Мера 1.3. Развој међусекторске и међуинституционалне сарадње

Јачање међусекторске и међуресорне сарадње са образовањем, социјалном политиком, привредом, туризмом и медијима је мера која ће се континуирано спроводити у циљу јачања институционалних оквира за развој културе у Параћину.

Међусекторска сарадња установа културе и удружења у основи постоји, али је потребно знатно је ојачати у програмском делу организовања манифестација, као и у уступању простора установа за потребе реализације програма које изводе организације цивилног сектора. Потребно је даље стимулисати сарадњу и подржати више заједничких активности, што такође представља предност приликом конкурсања код донатора, укључујући и ЕУ фондове. У циљу ефикасније и ефективније комуникације и заједничког рада потребно је дефинисати канале и протоколе комуникације између установа културе и на тај начин градити својеврсну мрежу установа културе.

Сарадња са привредом

Сарадња између сектора културе и привреде, нарочито приватног сектора постоји, на нивоу спремности појединих фирми да финансијски подрже удружења у организовању појединих културних догађаја и манифестација. Постоје позитивна искуства, нарочито из Цементаре, међутим у индустријском граду као што је Параћин, може се очекивати да подршка и улагање привреде у културу може бити заступљенија. У том погледу, потребно је мотивисати привредни и приватни сектор

да улагање у културу и креативне индустрије схвате као улагање у развој општине, чему ће општина тежити.

Сарадња са медијима

Сарадњу са медијима, нарочито са националним и електронским медијима, потребно је интензивирати, како на пољу промоције културних садржаја тако и у раду на едукативним програмима у сарадњи са уметницима, установама културе и установама образовања на свим нивоима.

Сарадња са установама образовања

Потребно је даље јачати сарадњу са образовним системом, на свим нивоима образовања, како због стварања нове публике, развоја културних потреба и навика, тако и због подршке деци и младима за испољавање креативности и учешћа у уметничком стварању.

Културни туризам

У сарадњи са туристичком организацијом и установама културе, општина Параћин ће континуирано ширити понуду у области културног туризма, у циљу што бољег позиционирања на културној и туристичкој мапи земље.

Сарадња са ресором социјалне политике

Сарадња са ресором социјалне политике посебно треба да буде усмерена на грађење амбијента инклузивне културне политике и могућности учествовања осетљивих група како у конзумирању културе тако и у продукцији и презентацији.

Приоритетне активности у оквиру ове мере су:

- Јачање сарадње јавног и цивилног сектора и стварање механизма за континуитет
- Развој постојеће сарадње са националним и електронским медијима и осавремењавање презентације.
- Протокол о сарадњи између установа културе и установа предшколског и школског образовања
- Протокол са Градском туристичком организацијом – организовање школских екскурзија на културним рутама (галерије, позоришта, културно наслеђе) и за интензивнију промоцију културног наслеђа и савременог стваралаштва – креирање културних рута.
- Сарадња са ресором социјалне политике на пољу креирања инклузивне културне политике.
- Развој постојеће сарадње са Музичком школом
- Сарадња са привредом – Истраживање могућности за мотивисање привредника за финансијску и другу подршку удружењима и појединцима у култури

Мера 1.4. Финансирање културе и диверзификација извора финансирања

У постојећем систему финансирања културе у општини Параћин могуће је увести релативно лако поједине механизме за унапређење услова финансирања и побољшање ефеката финансирања културе. То се пре свега односи на општински конкурс који треба учинити видљивијим за кандидате и направити оквир који ће унапредити могућности за удружења и појединце. Те активности се односе на:

- успостављање система информисања удружења о условима конкурса,

- дефинисање приоритета и критеријума за годишњи конкурс,
- успостављање система за конкурисање креативних појединаца по врсти културног стваралаштва

Установе културе и удружења активна на пољу културе се пре свега ослањају на општински буџет који је по правилу врло ограничен и недовољан за све потенцијалне и добре кандидате. У циљу диверзификације извора финансирања културе потребно је развијати основу за:

- припреме за националне изворе и међународне фондове;
- продубљивање међународне сарање у култури са градовима побратимима и партнерским градовима
- развој сарадње са привредом – Истраживање могућности за мотивисање привредника за финансијску и другу подршку удружењима и појединцима у култури
- обнављање и јачање сарадње са удружењем „Параћинац“ које чине Параћинци у Београду, чији чланови су како уметници, тако и успешни пословни људи пореклом из Параћина. Општина Параћин ће подржати њихово учешће и промоцију у Параћину, нарочито за дан града 27. децембра. Поједини чланови удружења имају могућности да финансијски и нефинансијски подрже културне програме и појединце општине Параћин. Позориште је раније сарађивало са удружењем, и биће уложени напори да се сарадња обнови како са позориштем, тако и са другим установама културе.

Мера 1.5. Унапређење људских ресурса установа културе и удружења грађана активних на пољу културе

Стручан рад на дефинисању нових пројеката и на њиховој реализацији тражи ангажовање стручњака. Постојеће кадровске могућности Музеја не могу покрити те потребе. Зато постоји потреба за проширењем постојећег броја запослених, конкретно да се на страни кустоса које упошљава Музеј повећа број извршилаца, као и техничког особља и административног радника који у Музеју не постоји од краја 2020. године.

У Културном центру недостајући кадрови су: домар, правник, рачуновођа-књиговођа и чистачица.

Недостајући кадрови у позоришту: Организатор програма, руководилац маркетинга, реквизитер, разводник, домар.

Недостајући кадар у Библиотеци, као и у свим осталим установама културе, је рачуновођа – административни радник, због обима послова у тој области који одвлачи од редовног ангажовања запослене на редовним стручним пословима библиотеке. Потреба је нарочито изражена у време ревизије.

За унапређење капацитета удружења грађана на пољу обука нарочито су важне следеће теме:

- Извори финансирања,
- Писање пројеката и конкурисање,
- Менаџмент у култури,
- Дигиталне вештине,
- Трендови у програмима културе и презентацији.

За културно уметничка друштва, нарочито Јухорски вез, веома је важно омогућити лиценцирање кореографа.

Поред обука, значајно је стицање нових знања и искуства у области развоја и презентације културних програма и културног наслеђа путем семинара и студијских посета.

Допринос планираних мера из Посебног циља 1. реализацији следећих Циљева одрживог развоја (ЦОР) Агенде 2030 Уједињених нација:

Циљ 4. КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ у оквиру индикатора:

4.3 До 2030. обезбедити једнаку доступност приступачног и квалитетног стручног образовања на свим нивоима, укључујући и универзитетско, за све жене и мушкарце

4.4 До 2030. значајно повећати број младих и одраслих који имају одговарајуће вештине, укључујући техничке и стручне за запошљавање, адекватне послове и предузетништво

Циљ 17. ПАРТНЕРСТВОМ ДО ЦИЉА у оквиру индикатора:

17.16 Унапредити глобално партнерство за постизање одрживог развоја, употпуњено вишестраним партнерствима које мобилишу и деле знања, стручност, технологију и финансијска средства, како би се пружала подршка за постизање циљева одрживог развоја у свим земљама, а посебно у земљама у развоју

17.17 Подржати и промовисати делотворна јавна, јавно-приватна партнерства и партнерства цивилног друштва, изграђена на искуствима и стратегијама проналажења ресурса за партнерства.

Посебни циљ 2. Обезбедити развој продукције, задовољење културних потреба грађана и њихово равноправно учешће у културном животу

У циљу развоја квалитетних културних програма тако да се задовоље потребе грађана и њихово равноправно учешће у културном животу потребно је да се општина Параћин и установе културе заједно ангажују на следећим пољима:

- Креирање окружења и институционалног оквира за подршку развоју културне продукције
- Унапређење доступности културе и равноправног учешћа грађана у културном животу
- Подржати креативне појединце и развој креативних индустрија
- Континуирано радити на грађењу публике

Често је случај, а тако је и у Параћину, да већ постојећи и квалитетни културни програми немају своју публику. Зато је поред побољшања и повећања врсте и броја програма, потребно радити на приближавању програма посебним циљним групама и подизању културне свести грађана, како би култура заузела важно место у животу становника и побољшању квалитета живота.

ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ УСПЕШНОСТИ
Основана Канцеларија за младе
Број међусекторских и међуинституционалних протокола о сарадњи
Број предузећа укључених у мере подршке креативним појединцима и креативним индустријама
Број анализа потреба и задовољства публике на годишњем нивоу
Број промоција и кампања према одређеним циљним групама

Мера 2.1. Креирање окружења и институционалног оквира за подршку развоју културне продукције

У општини Параћин не постоји канцеларија за младе, иако постоји систематизовано радно место. У наредном периоду потребно је радити на попуњавању радног места и ангажовању КЗМ на пољу учешћа младих у културном животу.

Такође нема дечијег културног центра, за којим је идентификована потреба. Ова потреба подразумева или оснивање нове установе културе или проширење активности и ресурса постојећих установа, како би се обезбедило адекватно културно ангажовање и образовање деце од најранијег узраста. У наредном периоду потребно је урадити анализу ресурса и могућности да се обезбеди адекватни културни живот деце у општини Параћин. За креирање потребног повољног окружења и институционалног оквира за подршку развоју културне продукције неопходно је и обавезно грађење чвршће сарадње између институција и сектора културе са образовање, социјалном заштитом и привредом, као и са цивилним сектором активним на овим пољима.

Приоритетне активности:

- Оснивање Канцеларије за младе
- Развој међусекторске сарадње за јачање институционалног оквира за развој културе
- Дефинисање протокола о сарадњи између установа културе, образовања и социјалне заштите
- Дефинисање програма културе за децу, као основе за формирање дечјег културног центра

Мера 2.2. Културна инклузија – Унапређење доступности за све и равноправног учешћа грађана у културном животу

У општини Параћин постоји четири удружења особа са инвалидитетом која у досадашњем раду нису успоставила солидну сарадњу са установама културе у раду на њиховом укључивању у креирање и конзумирање програма културе. Потребно је успоставити комуникацију и сарадњу на овом пољу и дефинисати могуће начине развоја инклузивне културе у општини Параћин. Поред тога могуће је укључити и програме инклузије социјално угрижених и на друге начине маргинализованих група и појединаца. У том смислу је потребно проширити сарадњу и са Црвеним крстом и Центром за социјални рад и у наредном периоду почети на дефинисању међусекторских протокола о сарадњи.

Инклузија особа са инвалидитетом не укључује само уклањање архитектонских баријера ради омогућења приступа установама и програмима. Важно је приступити креирању програма и алата или помагала који могу омогућити презентацију особама са специфичним инвалидитетом и проблемима, као што су на пример тактилне мапе и брајево писмо, затим аудио и видео функционалности на интернет презентацијама културних садржаја, изложби, концерата и др.

Подједнако је важно омогућити особама са инвалидитетом, затим социјално угроженима и маргинализованима, као што су националне мањине, да могу да учествују у креирању програма, дизајну, продукцији и презентацији.

Приоритетне активности:

- Успостављање међусекторске сарадње, примарно са секторима социјалне заштите и образовања.
- Дефинисање приоритетних локација за унапређење приступа и уклањање архитектонских баријера.
- Креирање алата и функција за инклузивну продукцију и презентацију (тактилне мапе, Морзова азбука, визуелно и аудио прилагођавање презентација, нпр. Садржаја на Интернету)
- Укључивање ОСИ и маргинализованих група у обуке и креативних радионица за израду разних уметничких и декоративних предмета: накит, грнчарија, предмети од стакла, рукотворине и сл.

Мера 2.3. Подршка развоју креативних индустрија

Ова мера подразумева континуирано осмишљавање и спровођење програма и активности за оснаживање креативних појединаца и група, афирмисаних и неафирмисаних уметника за укључивање у креативну и културну делатност и предузетништво. То су пре свега:

- Подршка креативним појединцима и удружењима за учешће у продукцији креативних и уметничких садржаја. То је потребно дефинисати у оквиру критеријума конкурса локалне самоуправе у области културе
- Подршка удружењима грађана у промоцији старих заната и очувања традиције и вештина – модернизација, прилагођавање савременим трендовима
- Дигитализација и коришћење савремених средстава за креирање садржаја и презентацију
- Мотивисање приватног сектора да се укључи у подршку креативних индустрија.

Широк је спектар креативних и уметничких делатности који је могуће обухватити овом мером у схватању подршке креативним индустријама – од старих заната до информационих технологија: издаваштво и штампани медији, графичка индустрија, ИТ и развој софтвера, реклама, музичка и филмска индустрија, сценски приказ, дизајн, радио и телевизија, мода, стари занати.

Мера 2.4. Грађење публике

Осим побољшања доступности и повећања врсте и броја програма, потребно радити на приближавању програма посебним циљним групама и подизању

културне свести грађана, како би култура заузела важно место у животу становника и побољшању квалитета живота.

За Параћин је, као и углавном свуда у данашње време, карактеристично да и у областима где не мањка културних програма и садржаја, као на пример у музици, проблем непостојање публике. Публике или нема или није довољно заинтересована, што се често „правда“ недовољном информисаношћу. Зато је потребно континуирано радити на информисању, мотивисању и укључивању публике у токове, као и прилагођавање програма потребама публике. Бележи се и проблем ограничене доступности културних садржаја услед немогућности двократног рада Културног центра и Музеја.

Неопходно је периодично и редовно радити на анализи потреба и задовољства публике и поступати у складу са потребама и у оквиру могућности установа уз подршку локалне самоуправе и уз сарадњу са цивилним сектором.

Активности/ пројекти:

- Редовна испитивања навика и потреба публике
- Анализа задовољства публике
- Креирање промоције за специфичне циљне групе (1. за младе и кориснике интернета: мобилне апликације, сајтови и портали, друштвене мреже, 2. промоција прилагођена за родитеље са малом децом и за децу; 3. промоција прилагођена за старије...)
- Организовање догађаја који су интересантни за младе са пропратним културним програмом и укључивањем младих?
- Сарадња са Музичком школом

Пример добре праксе

Завичајни музеј „Параћин“ је започео организацију изложби које укључују савремене технологије са намером да, таквим начином презентације, се привуче већи број младих људи. У плану је да у наредном периоду се започне са радом на електронском водичу кроз сталну поставку Музеја преко апликације за мобилне телефоне. Покренута је нова интернет презентацију, а у плану је још више рада на промоцији и привлачењу посетилаца.

Допринос планираних мера из Посебног циља 2. реализацији следећих Циљева одрживог развоја (ЦОР) Агенде 2030 Уједињених нација:

Циљ 4. КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ у оквиру индикатора:

4.4 До 2030. значајно повећати број младих и одраслих који имају одговарајуће вештине, укључујући техничке и стручне за запошљавање, адекватне послове и предузетништво

Циљ: 12. ОДГОВОРНА ПОТРОШЊА И ПРОИЗВОДЊА у оквиру индикатора:

12.б Развијати и примењивати алате за праћење утицаја одрживог развоја на одрживи туризам који ствара радна места и промовише локалну културу и производе

Циљ 17. ПАРТНЕРСТВОМ ДО ЦИЉА у оквиру индикатора:

17.16 Унапредити глобално партнерство за постизање одрживог развоја,

употпуњено вишестраним партнерствима које мобилишу и деле знања, стручност, технологију и финансијска средства, како би се пружала подршка за постизање циљева одрживог развоја у свим земљама, а посебно у земљама у развоју

17.17 Подржати и промовисати делотворна јавна, јавно-приватна партнерства и партнерства цивилног друштва, изграђена на искуствима и стратегијама проналажења ресурса за партнерства.

Посебни циљ 3. Изградити систем заштите и валоризације културног наслеђа

За валоризацију културног наслеђа потребно је најпре обезбедити основ (менаџмент планови, идејна решења у циљу пренамене објеката) за коришћење културног наслеђа као ресурса привредног и друштвеног развоја и као таквог укључивање у савремене токове живота. Приоритетно је решавање имовинских односа који нису решени, што је задатак надлежних управа и ресора.

Друштвена компонента валоризације културног наслеђа огледа се у придобијању подршке јавности – подизању свести грађана о вредностима културног наслеђа, које их повезује с њиховим окружењем и историјом и помаже у преносу система вредности кроз генерације.

ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ УСПЕШНОСТИ
Израђена музеолошка студија за нови музеј стакла
Платформа дигиталног музеја
Број изложби културно историјског и индустријског наслеђа
Број пројеката за валоризацију споменика средњег века
Број манифестација за заштиту културног наслеђа
Број тематских рута и програма културног туризма

Мера 3.1. Валоризација културно-историјских споменика и наслеђа

Историјско наслеђе општине Параћин карактерише стакларство и фабрика стакла. Завичајни музеј „Параћин“ у сарадњи са општином Параћин припрема: музеолошку студију за нови Музеј стакла у Параћину, платформу дигиталног музеја стакла „Digital Glass Serbia“ и велику изложбу о Српској фабрици стакла.

У току је процес дигитализације комплетне музејске грађе и припрема документације за проглашење музејских предмета за културна добра.

Такође је у току припрема пројеката за валоризацију споменика средњег века – уз подршку Министарства културе. То укључује и истраживања и заштиу археолошког налазишта Слатина.

У циљу валоризације културно историјског наслеђа у наредном периоду се планира:

- Реализација пројекта Музеј стакларства, 2. фаза.

- Промоција манифестација за заштиту културног наслеђа: Сабор народног стваралаштва Св. Марија Огњена Петрушка и друге
- Укључивање објеката културног наслеђа и програма културе у тематске руте и развој културног туризма

Мера 3.2. Развој културног туризма

Повољан географски положај, близина аутопута и добре саобраћајне везе са свим деловима земље, природне лепоте и културно-историјске знаменитости стварају услове за развој туризма у општини Параћин. Постоји велики потенцијал за развој верског и културног туризма захваљујући бројним манастирима на територији, наслеђу из средњег века, археолошким налазиштима, као и постојећим културним манифестацијама, за које је потребно унапредити промоцију и изградити сталну публику.

Осим развоја и промоције понуде културног туризма Параћина, општина ће се у складу са трендовима тражње и туристичког тржишта посветити и интегрисању понуде ширег региона, јер туристи које занима верски и културни туризам траже шире дестинације и регионалне туре. Стога је потребно развијати међуопштинску и ширу регионалну сарадњу на пољу промоције културних програма и тура културног наслеђа.

Развој културног туризма захтева улагања у културну и туристичку инфраструктуру. Један од кључних инфраструктурних пројеката је „Приближимо град реци“ који укључује радове изградње амфитеатра на отвореном за одржавање културних догађаја и манифестација. Пројекат се реализује у оквиру програма ЕУ ПРО+, а у оквиру софтвер активности укључује и извођење драмског програма и изложбу фотографија.

Други важан инфраструктурни пројекат у области културе и културног туризма је изградња парка са скулптурама испред тржног центра Коцка 2.

Институција одговорна за реализацију пројеката је општински ауправа/ сектори одговорни за инвестиције и урбанизам.

Пример добре праксе презентације:

Развој пројекта за Програм подршке регионалном развоју: „Дигитализација туристичке понуде општина Параћин, Ћуприја и Деспотовац“, израда софтвера и апликације за дигиталну презентацију културног наслеђа ове три општине и постављање интерактивних панела са интегрисаним софтвером.

Допринос планираних мера из Посебног циља 3. реализацији следећих Циљева одрживог развоја (ЦОР) Агенде 2030 Уједињених нација:

Циљ 11. ОДРЖИВИ ГРАДОВИ И ЗАЈЕДНИЦЕ у оквиру индикатора:

11.4 Појачати напоре да се заштити и очува светска културна и природна баштина

Посебни циљ 4. Унапредити међународну сарадњу и процес европских интеграција у области културе

Унапређење међународне сарадње у области културе је битно као основа за презентовање локалне и националне културе и културну размену, али и као отварање могућности за алтернативне изворе финансирања преко иностраних партнера и међународних пројеката.

ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ УСПЕШНОСТИ
Издвојена средства за учешће на међународним манифестацијама у земљи и иностранству
Број протокола о културној сарадњи са партнерским градовима
Број припремљених и предатих пројеката код ЕУ и других међународних фондова за културу
Број партнера – институција, преко портала за тражење партнера Деска Креативна Европа и других платформи
Број одобрених међународних пројеката за имплементацију

Мера 4.1. Успостављање система комуникације са иностраним партнерима

За почетак планског развоја међународне сарадње најважнији су следећи кораци:

- Креирање списка организација, установа и појединаца уметника из других земаља са којима су општина Параћин и институције успоставили сарадњу или комуникацију – (Сарадња Завичајног музеја у пројекту Креативне Европе са неколико иностраних партнера из Шпаније, Немачке, Мађарске и Холандије (међународни форум посвећен стаклу са бројним међународним учесницима).
- Креирање плана комуникације у циљу успостављања сарадње на пољу културе;
- Интензивирање комуникације са побратимским градовима у циљу дефинисања програма сарадње на пољу културе и културне размене
- Подршка удружењима која су остварила међународну сарадњу у даљем развоју сарадње (Словенија, БиХ)

Мера 4.2. Подршка реализацији међународних пројеката

У оквиру мере подршке реализацији међународних пројеката приоритетно је успостављање система информисања о доступним програмима и каналима комуникације за тражење партнера и учешће на пројектима. За учешће у пројектима потребне су интензивне припреме и јачање људских капацитета за све фазе од писања до имплементације, праћења и евалуације.

Приоритетне активности:

- Успостављање механизма за информисање о могућностима ЕУ и других фондова: „Creative Europe“, UNESCO, Western Balkans и други.
- Јачање капацитета општине, установа и удружења грађана за учешће на међународним пројектима. У том смислу потребно је организовати обуке запослених и чланова удружења за писање, имплементацију и праћење пројеката, као и капацитете за проналажење партнера и заједничког учешћа на пројектима
- Ангажовање на платформама за тражење партнера и заједнички развој пројеката

Допринос планираних мера из Посебног циља 4. реализацији следећих Циљева одрживог развоја (ЦОР) Агенде 2030 Уједињених нација:

Циљ 17. ПАРТНЕРСТВОМ ДО ЦИЉА у оквиру индикатора:

17.9 Унапредити међународну подршку за примену делотворне и циљане изградње капацитета у земљама у развоју како би се подржали национални планови за примену свих одрживих развојних циљева, између осталог и кроз сарадњу север-југ, југ-југ, односно кроз триангуларну сарадњу

17.16 Унапредити глобално партнерство за постизање одрживог развоја, употпуњено вишестраним партнерствима које мобилишу и деле знања, стручност, технологију и финансијска средства, како би се пружала подршка за постизање циљева одрживог развоја у свим земљама, а посебно у земљама у развоју

7.1. ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ЦИЉЕВА И МЕРА

ОПШТИ ЦИЉ	ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ	МЕРЕ
Створити амбијент у коме култура континуирано генерише друштвени и економски развој заједнице и унапређује квалитет живота становника општине Параћин	1. Унапредити институционалне капацитете и систем финансирања у култури	1.1. Техничко опремање установа културе
		1.2. Реновирање и реконструкције објеката установа културе - Обезбеђење простора за рад и простора за посебне намене
		1.3. Развој међусекторске и међуинституционалне сарадње
		1.4. Финансирање културе и диверзификација извора финансирања
		1.5. Унапређење људских ресурса установа културе и удружења грађана активних на пољу културе
	2. Обезбедити развој продукције, задовољење културних потреба грађана и њихово равноправно учешће у културном животу	2.1. Креирање окружења и институционалног оквира за подршку развоју културне продукције
		2.2. Културна инклузија – унапређење доступности за све и равноправног учешћа грађана у културном животу
		2.3. Подршка развоју креативних индустрија
		2.4. Грађење публике
	3. Изградити систем заштите и валоризације културног наслеђа	3.1. Валоризација културно историјског наслеђа и споменика
		3.2. Развој културног туризма
	4. Унапредити међународну сарадњу и процес европских интеграција у области културе	4.1. Успостављање система комуникације са иностраним партнерима
		4.2. Подршка реализацији међународних пројеката

8. ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ПАРАЋИН

За потребе спровођења Плана развоја културе општине Параћин, успоставиће се одговарајући институционални оквир, који подразумева праћење спровођења, извештавање и вредновање постигнутих учинака.

Управа за ЛЕР, јавне службе и друштвене делатности, општине Параћин имаће улогу координатора и биће задужено за одржавање комуникације са установама и организацијама које су носиоци мера и активности, да од њих прибавља извештаје и информације о спровођењу мера и активности, дискутује о оствареним резултатима и идентификованим проблемима, проверава да ли су планови усаглашени са мерама и циљевима у Плану развоја, извештава Општинско веће о реализацији плана и обавља административно-техничке послове.

Носиоце мера и активности чине установе културе и други актери под чију надлежност потпадају активности у вези са мерама дефинисаним у Плану развоја, службе општине, установе предузећа и организације чији је оснивач општина.

Носиоци мера и активности имају одговорност да у своје планове рада (и финансијске планове) уврсте утврђене мере и активности за чије спровођење су одговорни да их спроводе *Управа за ЛЕР, јавне службе и друштвене делатности*, о резултатима спровођења тих мера и активности, утврде евентуалне проблеме у спровођењу мера и предложи опције за решавање тих проблема.

Општинско веће пратиће процес спровођења на основу достављених извештаја, одлучивати о предлозима за решавање установљених проблема у спровођењу Плана и предлагати евентуалне ревизију Плана и установљивање нових циљева и мера.

8.1. Спровођење Плана развоја културе општине Параћин

План развоја културе општине Параћин биће операционализован кроз израду годишњих планова носиоца мера и извршавање акционог плана развоја културе општине Параћин.

8.2. Вредновање постигнутих учинака Плана развоја културе општине Параћин

Вредновање учиника Плана развоја културе спроводиће се средњорочно, по потреби и једном годишње, на начин да се прикупљени подаци и информације добијени током спровођења плана, анализирају и упоређују. Вредновање ће се спроводити ради:

- Оцене релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости мера садржаних у плану развоја,

- Утврђивања степена промене који је настао спровођењем мера из Плана и степена достизања приоритетних циљева, а све у циљу преиспитивања и унапређења Плана развоја културе, односно утврђивања потребе за његовом ревизијом и бољим планирањем. Ова врста анализе представља заправо накнадну (ex-post) анализу ефеката Плана развоја.

Податке и информације за потребе вредновања, установе и организације одговорне за спровођење мера из Плана развоја достављаће *Управи за ЛЕР, јавне службе и друштвене делатности* општине Параћин као Координатору спровођења, праћења и вредновања учинака Плана развоја. Такође, користиће се у анализама и други подаци и информације, прибављени из осталих извора, који могу бити од користи за бољу процену учинака Плана.

8.3. Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима Плана развоја културе општине Параћин

За прикупљање информација о реализацији плана на годишњем нивоу и припрему нацрта годишњег извештаја о спровођењу плана биће задужена *Управа за ЛЕР, јавне службе и друштвене делатности* општинске управе општине Параћин. Нацрт годишњег извештаја о спровођењу упућује се Општинском већу на усвајање.

Поред напред наведеног ЈЛС, обавезна је да до 1. марта текуће године извести министарство надлежно за културу о активностима реализованим у оквиру плана развоја културе, као и о средствима издвојеним за ту сврху за претходну годину.⁷

Извештаји о спровођењу Плана развоја и извештаји о учинцима Плана биће објављивани на званичном сајту општине Параћин, најкасније 15 дана од дана усвајања.

8.4. Ревизија Плана развоја културе

Уколико се након усвајања извештаја о учинцима утврди потреба за ревизијом Плана, истој ће се приступити у складу са процедурама које прописује Закон о планском систему. Одлуку којом се покреће ревизија постојећег Плана, доноси Скупштина општине, а ток поступка за ревизију реализује се по процедури која је прописана и за усвајање Плана развоја културе општине Параћин.

⁷ Службени гласник Републике Србије, *Закон о култури*, Сл.гласник РС, бр. 72/2009, 13/2016, 30/2016 – испр. и 6/2020., чл.10, став 3, Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_kulturi.html